

La difusió dels arxius a través de la premsa diària. L'exemple de la demarcació de Tarragona (1978-2004)

Josep M. T. Grau i Pujol

Centre d'Estudis de la Conca de Barberà

Manel Güell

Arxiu Històric de la Diputació de Tarragona

Introducció

La difusió és un dels principals objectius dels arxius i, com a tal, apareix en els manuals d'arxivística. Assegurada la recepció, transferència o cessió de documents, la correcta classificació, descripció i conservació, la difusió d'un arxiu com a entitat és la que atraurà l'atenció dels arxivers i contribuirà a dinamitzar l'activitat de consulta dels seus fons¹. Un dels mecanismes de publicitat més ràpid i que arriba a més receptors és la premsa diària, utilitzada per tots els sectors civils com a plataforma per fer arribar al gran públic qualsevol notícia d'interès. Per als arxivers és una eina inestimable per apropar el patrimoni documental i tota la seva problemàtica a la societat en general, i promoure així la difusió dels centres que en són custodis².

Aquest és un aspecte cada vegada més important i un fenomen interessant d'analitzar per tal d'extreure'n uns postulats que ens permetin comprendre'l millor, i en tota la seva diversitat³. Amb aquest propòsit, ens hem decidit per una metodologia d'anàlisi quantitativa i un territori definit: la demarcació tarragonina (cosa que no impedeix extrapolar el resultat a d'altres àmbits geogràfics). Es tracta d'oferir els resultats del buidatge de dues bases de dades on consten els articles i les notícies publicades als diaris referents a arxius i arxivística de l'esmentada demarcació. Hem disposat de dues bases de dades.

La primera la constitueixen els dossiers de premsa del fons local de la Biblioteca Pública de Tarragona (carrer de Fortuny, 30). Aquest centre guarda per dipòsit legal els fons hemerogràfics de la província, i n'ha confegit reculls en suport paper a base de reprografiar les notícies per

temes, un dels quals és el referent als arxius. Abraça una cronologia que va des del 1984 fins al 1997, any en què la Biblioteca els informatitzà i oferí directament a través del seu web (<http://cultura.gencat.net/bpt>). Una part de les capçaleres buidades tenen la seu central a Tarragona ciutat, com per exemple el *Diari de Tarragona*, *Catalunya Sud*, *Nou Diari*; d'altres, si són d'àmbit nacional, hi tenen delegació amb edicions territorials (per exemple, *El Punt* o *La Vanguardia*). Els primers reculls són tres volums relligats amb les signatures topogràfiques 930.25 (467.14)(046) "1985/1987", 008(457.14).046 "1987" i 008 (467.14) "1991"; la resta del període, fins al 2004, l'hem consultat directament per internet (desembre 2004).

D'altra banda, disposem del buidatge de notícies sobre arxius aparegudes a la premsa diària a partir de 1997 (amb dades completades des del 1978) que ha dut a terme l'Arxiu Històric de la Diputació de Tarragona (carrer de Santa Anna, 8). La primera font la denominarem "Mostra A", i la segona, "Mostra B". Al final del treball podrem comprovar que les diferències entre totes dues mostres ni són moltes, ni gaire significatives.

De la primera font n'hem extret 350 referències i de la segona 427, o sigui un 18% més, lleugera diferència que podria correspondre a uns criteris tal volta massa estrictes per part de la Biblioteca, a l'hora de fer el buidatge, a més del fet de centrar-se majoritàriament en els rotatius locals. Per la nostra part, aquest ampli camp d'acció només l'hem limitat a la premsa diària, excloent-ne la setmanal o la mensual (molt nombrosa a l'àmbit comarcal, i que mereixeria per si sola la confecció d'un article de l'abast i les ambicions d'aquest, dedicat a la premsa diària), a més de la gratuïta (de reclam). Tampoc hi hem inclòs les notícies d'arxius de fora de la demarcació, com per exemple les que versen sobre la problemàtica dels "papers de Salamanca", llevat que es referissin a documents de l'àmbit tarragoní. Hem tancat el període d'anàlisi amb data 31 de desembre de 2004.

Posteriorment, hem confeccionat set graelles multitemàtiques que volem fer correspondre a les set òptiques sota les quals hem analitzat la informació de les mostres:

Temàtica. Aquesta taula detalla els principals temes que, relacionats amb l'arxivística, han aparegut en les notícies de les dues mostres. Els hem dividit en vuit blocs: Activitats, Problemàtiques, Projecció, Fons documentals, Instal·lacions i equipaments, Reclamació de fons, Arxivística (genèric) i Arxivers o arxiveres. Cadascun es subdivideix en altres subapartats. Aquests ítems no han estat triats pas a l'atzar, ni tampoc extrets de cap tesaurus, sinó que els hem anat incorporant a mesura que els veïem aparèixer durant la fase d'extracció de dades.

Titularitat. Sota aquest concepte hem confeccionat un quadre de classificació d'arxius, diferenciant els que són públics (estatals, autonòmics i locals) i els que són privats (eclesiàstics, corporatius, associatius, patrimonials i personals)⁴. Hem reservat un concepte, *Genèrics*, per

quan la notícia no definia ben bé el tipus d'arxiu o parlava de centres documentals en general.

Fons especials, que inclou tots aquells que estan constituïts per documents d'imatge (filmics, fotogràfics i gràfics) i so.

Arxius i centres documentals. És la graella en la qual hem volgut individualitzar cada centre i/o fons que hi pertany.

Localitats. Quadre constituït per totes les poblacions de la demarcació, ciutats, viles i pobles, que apareixen a les notícies dels mostreigs.

Cronologia. On consta, any per any, el nombre d'articles apareguts a la premsa.

Capçaleres. Referit a rotatius, o sigui periòdics, amb especificació de les dates de vigència, del tiratge (quan l'hem pogut conèixer) i del nombre de notícies que aporta a les mostres.

Anotem que les xifres totals difereixen d'una taula a l'altra, ja que no tots els articles periodístics fan referència, alhora, a tots els aspectes reflectits en els quadres, llevat, és clar, de la *Cronologia* i la de *Capçaleres*, les quals, lògicament, sí que inclouen la totalitat de la mostra.

Anàlisi per temes

El recompte dels diferents temes apareguts, a partir de les notícies de premsa de les dues mostres esmentades, ens ofereix els resultats que figuren en els quadres següents:

Mostra A:

ACTIVITATS	29	8,42%	FONS DOCUMENTALS	105	30,50%
Commemoracions	3	0,86%	Ingressos	74	21,50%
Cursets	3	0,86%	Descripció	17	4,94%
Edició d'instruments de descripció	4	1,15%	Informatització	3	0,86%
Exposicions	3	0,86%	Internet	5	1,44%
Jornades	8	2,31%	Reproducció	6	1,73%
Genèrics	8	2,31%	INSTAL·LACIONS I EQUIPAMENTS	72	20,89%
PROBLEMÀTIQUES	19	5,51%	Nova creació	62	17,96%
Conservació	11	3,20%	Obres de millora	6	1,73%
Espai	1	0,28%	Trasllat de fons	4	1,15%
Sostraccions	7	2,02%	RECLAMACIONS DE FONS	13	3,78%
PROJECCIÓ	66	19,16%	ARXIVÍSTICA	27	7,84%
Estadístiques de servei	22	6,40%	ARXIVERS/RES	5	1,44%
Difusió de fons	44	12,78%	GENÈRICS	9	2,60%
TOTAL				345	100,00%

Mostra B:

ACTIVITATS	93	20,13%	PROJECCIÓ	71	14,73%
Commemoracions	3	0,62%	Estadística de serveis	6	1,24%
Conferències	9	1,86%	Difusió de fons	65	13,52%
Convenis i subvencions	12	2,48%	FONS DOCUMENTALS	121	25,10%
Cursets	10	2,07%	Ingressos	80	16,63%
Edició d'Instrumentes de descripció i documents	10	2,07%	Descripció	20	4,16%
Altres edicions	10	2,07%	Informatització	5	1,03%
Exposicions	25	5,20%	Internet	1	0,20%
Jornades	6	1,24%	Reproducció	13	2,69%
Presentació de llibres	1	0,20%	Restauració	2	0,41%
Taules rodones	5	1,03%	INSTAL·LACIONS I EQUIPAMENTS	78	16,18%
Visites il·lustres	4	0,82%	Nova creació	62	12,90%
Genèrics	2	0,41%	Obres de millora	9	1,86%
PROBLEMÀTIQUES	43	8,92%	Trasllat de fons	7	1,45%
Accés	1	0,20%	RECLAMACIONS	24	4,97%
Conservació	8	1,65%	De fons	18	3,73%
Destrucció	7	1,45%	D'infraestructures i/o recursos	6	1,24%
Espai	2	0,41%	ARXIVÍSTICA	19	3,94%
Negligències	23	4,79%	ARXIVERS/RES	29	6,03%
Selecció de personal	1	0,20%			
Sostraccions	1	0,20%			
TOTAL				482	100,00%

És fàcil advertir que el tema més constant dins els *Fons documentals* és el dels *Ingressos*, bloc que conté el major nombre de notícies, una tercera part a la mostra A i més d'una sisena part a la B. Advertim, igualment que l'agrupació de blocs de temes, diguem-ne "en clau positiva", com són *Activitats*, *Projecció*, *Fons documentals* i *Instal·lacions i equipaments* (avenços, foment de l'arxivística, assignació de més recursos, dotació d'infraestructures, convenis d'impuls, etc.), supera amb escreix la que podríem fer dels temes "en clau negativa", o sigui els blocs temàtics de *Problemàtiques* i de *Reclamació de fons* (aquells que evidencien les principals precarietats a la infraestructura d'arxius). Els primers representen més del 75% i els segons no arriben al 14%.

Dins del bloc d'*Activitats*, les més nombroses són les *Exposicions* i l'*Edició*, ja sigui d'instrumentes de descripció impresos, o d'altres llibres (més del 9%), seguits de prop pels *Convenis*, *Cursets* i *Jornades* (5,8%), i per la resta d'ítems, ja a més distància (Confr. amb la mostra A). Dins del bloc de *Problemàtiques*, les *Negligències* (on hem aplegat la majoria de notícies que alertaven sobre robatoris, pèrdua o abandonament de

fons documentals) semblen la principal preocupació social, amb prop d'un 5% (més de la meitat del bloc). Segueix l'ítem de *Conservació*, però és significatiu que temes tan importants per als professionals de l'arxivística com ara l'accés, l'esporgada o la manca d'espai, siguin tan residuals a les estadístiques. El bloc que hem anomenat *Projecció* aplega a les dues mostres una representativitat que gairebé arriba el 15% a la mostra B i s'apropa al 20% en la A, i l'ítem de *Difusió de fons* és el més abordat. En el de *Fons documentals*, ja hem comentat la importància de donar a conèixer els nous *ingressos* (ítem en el qual hem inclòs les notícies sobre cessions, donacions i incorporacions de fons documentals), però hem de fixar-nos també en *Descripció* (l'anunci de nous instruments de descripció o de tasques de descripció en curs, etc.), 4,9% i 4,1% respectivament, i en *Reproducció* (microfilms, digitalitzacions, etc.), 1,73% i 2,7%, i de destacar així mateix la poca incidència en la premsa escrita que encara té internet o el tema de la restauració. En el d'*Instal·lacions i equipaments*, és dominant la incidència de notícies sobre arxius de *Nova creació* (17,90% a A i 12,9% a B), anunciades amb tot el ressò i reiteració i amb les quals hom pensa obtenir una bona rendibilitat política. Els articles sobre els professionals al capdavant d'un centre de documentació no passen del 6% a la mostra B, i menys nombrosos són encara els relatius a l'*Arxivística*, com a tema genèric (27 a A i 19 a B).

La titularitat dels arxius

Des d'aquesta òptica hem treballat sobre un total de 318 i 458 referències, respectivament.

Mostra A:

ARXIS PÚBLICS			ARXIS PRIVATS		
ESTATALS	3	0,94%	ECLESIASTICS	15	4,71%
Administració perifèrica	0	-	Diocesans	3	0,94%
Port de Tarragona	3	0,94%	Capitulars	4	1,25%
AUTONÒMICS	154	48,42%	Parroquials	1	0,31%
Administratius	1	0,31%	Monàstics	7	2,20%
Històric Comarcals	146	45,91%	CORPORATIUS	5	1,57%
Judicials	7	2,20%	Acadèmics	3	0,94%
LOCALS	98	30,77%	Col·legials	1	0,31%
Diputació de Tarragona	11	3,45%	Sanitaris	1	0,31%
Consells Comarcals	2	1,62%	ASSOCIATIUS	8	2,51%
Ajuntaments	85	26,75%	PATRIMONIALS	0	-
			PERSONALS	21	6,60%
			GENÈRICS	14	4,40%
TOTAL				318	100,00%

Mostra B:

ARXIS PÚBLICS			ARXIS PRIVATS		
ESTATALS	31	6,76%	ECLESIASTICS	55	12,01%
Administració perifèrica	4	0,87%	Diocesans	4	0,87%
Històrics	18	3,93%	Capitulars	2	0,43%
Port de Tarragona	9	1,96%	Parroquials	3	0,65%
AUTONÒMICS	103	22,50%	Monàstics	46	10,04%
Històrics Comarcals	92	20,08%	CORPORATIUS	22	4,80%
Judicials	11	2,40%	Acadèmics	13	2,83%
LOCALS	122	26,65%	Cambres i Cooperatives	2	0,43%
Diputació de Tarragona	5	1,09%	Militars	1	0,21%
Consells Comarcals	4	0,87%	Sanitaris	6	1,31%
Ajuntaments	113	24,68%	ASSOCIATIUS	26	5,67%
			PATRIMONIALS	3	0,65%
			PERSONALS	67	14,64%
			EMPRESES	4	0,87%
GENÈRICS				25	5,45%
TOTAL				458	100,00%

Destaquen amb gran diferència els arxius *autonòmics* i els *locals*, que a la mostra A concentren gairebé el 80% del total i a la B prop de la meitat (49%); més concretament, els de la Xarxa d'Arxius *Històrics Comarcals* dependents de la Generalitat de Catalunya, i els *Municipals* (72,6% a A- i 44,7% a B). Això evidencia l'empenta que en el tema arxivístic ha donat la Generalitat i la preocupació creixent que demostren els ajuntaments, cada cop més convençuts de la conveniència de normalitzar el servei d'arxiu municipal. Per darrere trobem els eclesiàstics, amb uns percentatges d'aparició a la premsa (4,7% a A i 12% a B) gens coherents amb la magnitud i la importància dels fons que custodien. La resta de blocs i d'ítems són poc significatius. Cal destacar, en tot cas, la preponderància dels fons *Personals* per sobre dels *Patrimonials*, més de vint vegades per sobre en la mostra B. Això fa pensar que, fins i tot pel que fa als llegats documentals, tenen més ressò els personatges de reconegut prestigi (Cels Gomis, Marcel·lí Domingo, Tarradellas, Jujol, Gaudí, Casals, Prim) que no pas els llinatges (Moragas, Castellarnau).

Fons especials

Mostra A:

IMATGE	23	85,18%
Fílmics	2	7,40%
Fotogràfics	17	62,96%
Gràfics	4	14,81%
SO	2	7,40%
MUSICALS	2	7,40%
TOTAL	27	100,00%

* Percentatge del total de fons i arxius (318): 8,4%

Mostra B:

IMATGE	56	84,86%
Fílmics	7	10,60%
Fotogràfics	34	51,53%
Gràfics	15	22,73%
SO	5	7,57%
MUSICALS	5	7,57%
TOTAL	66	100,00%

* Percentatge del total de fons i arxius (458): 14,41%

En ambdues mostres s'evidencia l'escassa incidència de notícies sobre fons i/o arxius especials davant dels convencionals (8,4% i 14,4%), així com la preponderància, dins d'aquest apartat, de referències sobre arxius d'*imatges* (a les dues mostres voregen el 85%) i sobretot pel que fa a les *Fotografies* (gairebé dues tercers parts a A i més de la meitat a B).

Arxius

Mostra A:

Arxiu Central Port de T.	3	1,10%	Arxiu de la Diputació T.	10	3,67%
AHT.	86	31,61%	AMT.	23	8,48%
AHCReus	14	5,14%	AMReus	7	2,57%
AHCTerres de l'Ebre	12	4,41%	AMuseu de Reus	1	0,36%
AHCValls	13	4,77%	AMTortosa	1	0,36%
AHCVendrell	13	4,77%	AMValls	18	6,63%
AHCMontblanc	7	2,57%	AM El Vendrell	2	0,73%
AHCFalset	1	0,36%	AMMontblanc	-	-
AHCRibera d'Ebre	2	0,73%	AMFalset	-	-
Arxiu de l'Audiència T.	6	2,20%	AMCambrils	2	0,73%
			AMVila-seca de Solcina	9	3,30%

AHArxidiocesà de T.	3	1,10%	AMSalou	3	1,10%
ACTortosa	4	1,47%	AMSelva del Camp	8	2,94%
ABSantes Creus	4	1,47%	AMRiudoms	3	1,10%
AMonàstic de Poblet	2	0,73%	AMAlcover	1	0,36%
ATarradellas de Poblet	3	1,10%	AMFlix	4	1,47%
APVendrell	1	0,36%	AMSarral	1	0,36%
AURVT.	1	0,36%	GENÈRICS	4	1,47%
SOBRE EL TOTAL DE COMPUTATS				272	100,00%

Abreviatures: AB = Arxiu Bibliogràfic; AC = Arxiu Capitular; AHC = Arxiu Històric Comarcal; AM = Arxiu Municipal; AP = Arxiu Parroquial; T. = Tarragona; U = Universitat

Mostra B:

Biblioteques Públiques	5	1,36%	AMRoda de Barà	3	0,81%
Museus	9	2,46%	AMSalou	1	0,27%
Port Tarragona	8	2,17%	AMSelva del Camp	2	0,54%
AHTarragona	65	17,77%	AMTorredembarra	3	0,81%
AHCReus	14	3,83%	AMVila-seca Solcina	7	1,90%
AHCTerres de l'Ebre	15	4,11%	AHArxidiocesà T.	3	0,81%
AHCValls	22	6,02%	ACTarragona	1	0,27%
AHC El Vendrell	2	0,54%	ACTortosa	2	0,54%
AHCMontblanc	4	1,08%	AMonàstic Catalunya	4	1,08%
AHCFalset	6	1,63%	APoblet	36	9,84%
Audiència T.	11	3,00%	ABSantes Creus	4	1,08%
Diputació T.	5	1,36%	AConvent Paüles	2	0,54%
CC Priorat	2	0,54%	APEI Vendrell	1	0,27%
CC Tarragonès	2	0,54%	APVila-seca Solcina	1	0,27%
AMTarragona	22	6,02%	AJoanXXIII T.	1	0,27%
AMReus	23	6,29%	URVT	4	1,08%
Fototeca Museu					
Com. Reus	8	2,17%	URVT-Unitat cinema	4	1,08%
AMTortosa	2	0,54%	AAmics FF.CC.Reus	1	0,27%
AMValls	19	5,20%	ANaus FF.AA.OTAN	1	0,27%
CDCastellera Valls	9	2,45%	CDCarutxa	5	1,36%
AM El Vendrell	0	-	CEFalsetans	1	0,27%
AMMontblanc	2	0,54%	CLectura de Reus	4	1,08%
AMFalset	0	-	CLReus-Fonoteca	2	0,54%
AM La Canonja	1	0,27%	AColla Jove Xiquets	1	0,27%
AMConstantí	2	0,54%	ACExcursionista Cat.	1	0,27%
AMCornudella M.	1	0,27%	Fundació El Solà	1	0,27%
AMCunit	2	0,54%	Fundació Pau Casals	3	0,81%
AMFlix	3	0,81%	ATEatre Fortuny	1	0,27%
AMRiudoms	1	0,27%	Museu-Arxiu Jujol	2	0,54%
TOTAL				367	100,00%

Abreviatures: AB = Arxiu Bibliogràfic; AC = Arxiu Comarcal; AHC = Arxiu Històric Comarcal; AM = Arxiu Municipal; AP = Arxiu Parroquial; CC = Arxiu del Consell Comarcal; CD = Centre de Documentació; CE = Centre d'Estudis.

D'entre tots els arxius de la demarcació que apareixen a la premsa, sobresurt, a molta distància de la resta un arxiu, l'Arxiu Històric de Tarragona (AHT), que apareix quasi en una quarta part del total de les referències, a la mostra B, i prop d'una tercera part a l'A. El segueixen, a distància, els Arxius Municipals de Tarragona (8,4% a A i 6% a B), Valls i Reus, amb ràtios més mesurades, per bé que sumats arribin pràcticament al 9,9%. D'entre els municipals assoleix una ràtio considerable l'arxiu de Vila-seca, sens dubte per la remor que ocasionà la creació de la seva nova seu (és notícia en nou i en set ocasions, respectivament). La resta d'arxius figuren amb xifres bastant residuals. Sobta el ressò que ha recollit la mostra B, de l'Arxiu Tarradellas de Poblet, que s'ha apoderat de gairebé una desena part de les referències, i se situa al darrere de l'AHT.

Localitats

Mostra A:

Tarragona	145	50,69%	Alcover	1	0,34%
Reus	26	8,90%	Almoster	1	0,34%
Valls	32	10,95%	Cambrils	2	0,68%
Ampostà	0	-	Canonja, La	1	0,34%
Falset	3	1,02%	Flix	4	1,36%
Gandesa	0	-	Poblet	14	4,79%
Montblanc	7	2,39%	Riudoms	3	1,02%
Móra d'Ebre	0	-	Santes Creus	4	1,36%
Tortosa	19	6,50%	Sarrià	1	0,34%
Vendrell, El	16	5,47%	Selva del Camp, La	10	3,42%
TOTAL				292	100,00%

Mostra B:

Tarragona	147	37,75%	Espluga de Francolí, L'	2	0,51%
Reus	64	16,44%	Fatarella, La	2	0,51%
Valls	49	12,59%	Flix	3	0,76%
Ampostà	0	-	Masó, La	1	0,25%
Falset	8	2,05%	Milà, El	1	0,25%
Gandesa	0	-	Montmell, El	1	0,25%
Montblanc	6	1,53%	Poblet	41	10,54%
Móra d'Ebre	0	-	Riudoms	2	0,51%
Tortosa	20	5,12%	Roda de Barà	3	0,76%
Vendrell, El	7	1,79%	Salou	1	0,25%
Arboç del Penedès, L'	1	0,25%	Santes Creus	4	1,02%
Bellmunt del Priorat	2	0,51%	Selva del Camp, La	2	0,51%
Bràfim	1	0,25%	Senan	1	0,25%
Canonja, La	2	0,51%	Torredembarra	3	0,76%

Constantí	2	0,51%	Ulldecona	1	0,25%
Cornudella de Montsant	2	0,51%	Vallfogona de Riucorb	1	0,25%
Cunit	2	0,51%	Vila-seca de Solcina	8	2,05%
TOTAL				390	100,00%

Des de l'òptica geogràfica, la majoria de referències són de la ciutat de Tarragona, capital de la demarcació, amb més de la meitat de les referències a la mostra A, i més d'una tercera part a la B. Segueixen les capitals de comarca, en què destaquen sobre la resta les del Camp de Tarragona, que apleguen juntes, gairebé les tres quartes parts del total (70,5% a A i dues terceres parts per a la mostra B, 66,7%). Per darrere se situen, en nombre de referències a la premsa, Tortosa, Poblet, el Vendrell i Montblanc, mentre que els altres tenen xifres bastant residuals.

Per comarques, el Camp de Tarragona lidera el nombre de notícies d'una manera absoluta. Són 10 de les 20 poblacions a la mostra A i 16 de les 34 a la mostra B, i representen ben bé les tres quartes parts (77,9% i 74,9%, respectivament) de totes les referències. Les comarques més meridionals (la Ribera d'Ebre, la Terra Alta, el Montsià), no arriben al 8% (el 6% a la mostra B), xifra que tampoc aconseguen els arxius de la Conca de Barberà a la mostra A (7,5%), però que depassen formalment a la B, amb un 13,8% (la gran majoria es deuen als esments de l'Arxiu Tarradellas de Poblet). El Baix Penedès i el Priorat no passen del 6% a la mostra B, i si, a l'altra mostra, el Vendrell tot sol arriba fins prop un 5,5% és gràcies sobretot pel ressò mediàtic del fons documental del músic Pau Casals.

Cronologia

Mostra A:

1984	2	0,57%		1991	22	6,28%		1998	21	6,01%
1985	4	1,14%		1992	15	4,28%		1999	28	8,01%
1986	8	2,28%		1993	18	5,14%		2000	23	6,58%
1987	8	2,28%		1994	27	7,71%		2001	12	3,42%
1988	7	2,00%		1995	49	14,02%		2002	19	5,42%
1989	4	1,14%		1996	17	4,85%		2003	8	2,28%
1990	3	0,85%		1997	44	12,59%		2004	11	3,14%
TOTAL									350	100,00%

Mostra B:

1978	1	0,23%		1987	0	-		1996	2	0,46%
1979	5	1,17%		1988	0	-		1997	30	7,52%
1980	1	0,23%		1989	1	0,23%		1998	91	22,33%
1981	1	0,23%		1990	3	0,70%		1999	68	16,44%
1982	0	-		1991	7	1,63%		2000	33	7,72%
1983	5	1,17%		1992	6	1,40%		2001	25	6,55%
1984	5	1,17%		1993	29	6,82%		2002	30	7,28%
1985	1	0,17%		1994	18	4,22%		2003	23	5,40%
1986	0	-		1995	2	0,46%		2004	24	6,32%
TOTAL									427	100,00%

Ambdues mostres evidencien una màxima activitat divulgativa a la premsa en la dècada dels anys 90 (75,4% a A i 69% a B), i una mínima presència a les anteriors dècades (10,2% a A i 5,3% a B). Això és fàcilment atribuïble a l'empenta que la Generalitat i els ajuntaments han donat al tema arxivístic (a partir dels anys 80), però sobretot a una major conscienciació per fer participar tota la societat en la valoració del patrimoni cultural i documental. Els primers anys del nou segle mostren el moviment alcista de la renovació experimentada.

Capçaleres

Mostra A:

Diaris	Mitjana tiratge	Nre. articles	%
<i>Avui</i> (1976)	36.028 (1980) / 55.045 (1994) / 42.043 (2004)	13	3,71
<i>Catalunya Sud</i> (1986-1988)		6	1,71
<i>Diari de Tarragona</i> (1939)	4.000 (1939) / 16.000 (1945) / 17.362 (2004)	167	47,73
<i>Nou Diari</i> (1990-1997)		68	19,43
<i>El País</i> (1982)	597.407 (2004)	3	0,85
<i>El Periódico de Cat.</i> (1978)	71.594 (1980) / 220.186 (2004)	17	4,85
<i>El Punt</i> [ed. Tarragona] (1996)	36.994 (2004)	60	17,15
<i>La Vanguardia</i> (1881)	188.550 (1980) / 240.978 (2004)	16	4,57
TOTALS		350	100,00

[* Les dates entre parentesis dels diaris corresponen als anys de fundació i publicació]

Mostra B:

Diaris	Mitjana tiratge	Nre. articles	%
Avui (1976)	36.028 (1980) / 55.045 (1994) / 42.043 (2004)	18	4,21
Catalunya Sud (1986-1988)		0	-
Diari de Girona (1943)	6.825 (1980) / 11.569 (2004)	1	0,23
Diari de Tarragona (1939)	4.000 (1939) / 16.000 (1945) / 17.362 (2004)	211	49,43
La Mañana (1938)	7.863 (1980) / 7.358 (2004)	2	0,46
Nou Diari (1990-1997)		24	5,62
El País (1982)	597.407 (2004)	3	0,70
El Periódico de Cat. (1978)	71.594 (1980) / 220.186 (2004)	12	2,81
El Punt [ed. Tarragona] (1996)	36.994 (2004)	145	33,97
Segre (1982)	18.472 (2004)	1	0,23
La Vanguardia (1881)	188.550 (1980) / 240.978 (2004)	10	2,34
TOTALS		427	100,00

Fonts: ARAGÓ, NARCÍS-JORDI. *Un siglo de confección periodística. Gerona. 1860-1960.* Madrid: Escuela Oficial de Periodismo, 1962; HUERTAS, JOSEP M. (dir.) *200 anys de premsa diària a Catalunya.* [Barcelona]: Fundació Caixa de Catalunya / Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona / Col·legi de Periodistes de Catalunya, [1995], p. 195, 455, 476, 484, 504, 506, 509, 510, 513, 516 i 532; LLORENS SALA, TERESA. *Premsa clandestina i de l'exili a l'Hemeroteca de l'Arxiu Històric de la Ciutat (1939-1977).* Barcelona: Arxiu Municipal, 2000, pàg. 30; OJD -Medios impresos www.introl.es [abril de 2005]; VIRGILI SANROMÀ, JOSEP M. *Tarragona i la seva premsa. 1900-1980.* II. Tarragona: Edicions de l'Hemeroteca de la Caixa d'Estalvis Provincial, 1982, II, pàg. 37.

Veiem com el periòdic amb més referències és el *Diari de Tarragona*, amb gairebé la meitat del total (47,7% a A i 49,3% a B), per bé que és l'únic que ha tingut vigència tots els anys que abasten ambdues mostres. En aquest sentit, cal destacar que *El Punt*, aparegut el 1996, compta amb el 33,9% de les referències a la mostra B, però caldria fixar-se que només ha tingut 8 anys de vigència davant dels 27 del *Diari de Tarragona*. Una tendència menys marcada s'observa a la mostra A, on reduïm a 21 els anys de l'anàlisi i on el percentatge corresponent a *El Punt* és de més del 17%. Dels rotatius forans, s'observa un cert equilibri que oscil·la entre els percentatges de l'11 al 14%, cosa que avala la teoria que en la majoria, si no la totalitat dels casos, s'han limitat a reproduir, en versió reduïda, les notícies que havien estat importants en l'àmbit local.

Consideracions prèvies

Distorsions i absències remarcables

L'arxiver i el seu lloc de treball

És indubtable que les dades sobre els articles referents als arxius apareguts a la premsa diària pateixen una sèrie de distorsions insalvables, i caldria veure fins a quin punt poden ser substancials. Una d'elles comença pel mateix arxiver, que pot estar limitat per un seguit de factors d'índole personal i professional. Com qualsevol altra ocupació, la mateixa idiosincràsia i caràcter del professional esdevé clau a l'hora de la realització de tasques de difusió. El caràcter vocacional és un dels factors clau a l'hora de determinar l'empenta i iniciativa que l'arxiver necessita per dinamitzar el centre i engrescar els caps i companys de feina en un projecte comú.

Altres factors que contribueixen a restringir l'acció de l'arxiver són els relacionats amb el seu lloc de treball. A voltes la fase de consolidació de l'arxiu que té al càrrec és massa primària i es troba en procés de desenvolupament. També hi pot influir, i molt, un volum de treball o un volum de visites molt elevats i, sobretot, mancança de recursos humans, econòmics i infraestructurals.

La relació amb els periodistes

De la mateixa manera que darrere un arxiu hi ha un arxiver, darrere un diari hi ha un periodista. Les relacions que en l'exercici del càrrec s'originen són fonamentals a l'hora de trametre la informació. No oblidem que les notícies les acostumen a generar els arxiviers i no els periodistes, els quals esdevenen poc més que simples transcriptors, mers transmissors d'informació. Hem sostingut més d'un cop la necessitat que, sempre que es disposi de temps, els arxiviers desenvolupin petites tasques de relacions públiques, a fi d'establir ponts de diàleg amb el teixit cultural del seu àmbit (no únicament amb companys de professió sinó també amb investigadors, universitaris, professors, funcionaris, polítics, redactors de butlletins, organismes, institucions, centres d'estudis, etc.). L'arxiver ha de procurar afavorir el contacte amb la gent, les entrevistes personalitzades, el tracte directe, les noves coneixences, i participar plenament en tots aquells actes de caràcter cultural mínimament relacionats amb el patrimoni documental. La diferència entre un arxiver que segueixi aquestes pautes i conegui personalment algun(s) articulista(es), del que no ho faci i no conegui ningú, pot ser la diferència entre una aparició continuada a la premsa, amb dedicació generosa d'espai, i la notícia breu i puntual que apareix a les darreres pàgines del rotatiu.

La competència a escala local o comarcal

L'arxiver també pot decidir-se per alternatives de difusió diferents de la premsa diària, sobretot a les comarques, quan els setmanaris o revistes mensuals de circulació circumscrita al seu territori poden resultar plataformes més properes a la comunitat sobre la qual es pretén informar. D'ací la diferència entre el nombre de referències dels centres de Tarragona o Reus envers els d'altres municipis. Valls compta amb els setmanaris *El Pati* i *El Vallenc*, a més del mensual *Cultura* i de dues revistes culturals, com són els *Quaderns de Vilaniu*, de l'Institut d'Estudis Vallencs, i *Historia et Documenta*, de l'AHCV. Montblanc també recorre a *El Pati* i a *La Nova Conca*, a més dels mensuals com *Espitllera* i després *El Foradot* (des del 2002), o la *Segarra*; té, a més, un actiu centre d'estudis que edita una miscel·lània anual, *Aplec de Treballs* (amb secció específica dedicada a les fonts documentals), i acaba de treure darrerament dos butlletins, *Contrafort* (maig 2005) i el *Butlletí Informatiu del Museu Arxiu de Montblanc i Comarca* (setembre 2005), que incorporen notícies breus sobre cultura. A l'àmbit segarrenc, compta amb un actiu centre d'estudis, l'Associació Cultural Baixa Segarra, que edita l'anuari *Recull*. El Vendrell compta amb dos setmanaris, el *Baix Penedès* i el *3 de 8*, a més d'un de gratuït *La Fura*, i la veu de l'Institut d'Estudis Penedesencs, primerament el *Gran Penedès*, i actualment *Del Penedès*. Amb seu a Tortosa apareix setmanalment *La Veu de l'Ebre*, i durant els 80 i els 90 van circular els actualment desapareguts *7 Dies* (1988-1996), *l'Occidental* (1998-2002), *l'Ebre Informes* (1978-1995), *l'Ebre* (1995-2001) i el *Migjorn* (1984-1995), etc.; en els darrers anys l'AHCTE publica l'anuari d'història *Recerca*, i Centre d'Estudis Francesc Martorell, creat recentment, els *Nous Col·loquis*. A Banyeres del Penedès tenen *El Cérvol*, a Cambrils *l'Anjub*, a la Canonja *l'Estímul*, a l'Espluga de Francolí *El Francolí*, a Llorenç el *Portal Nou*, a Pira *l'Anguera* i *l'Apiera*, a Riudoms, *l'Om* i *Lo Floc*, a Sarral *El Baluard*, i l'anuari *Recull de Treballs*, a la Selva del Camp *El Pont-Alt*, a Vila-seca *El Pont de Fusta*, etc. Gairebé cada comarca i localitat compta amb un o més butlletins d'informació local, en molts casos municipal, que tenen prouja per recollir les incidències del seu arxiu i/o patrimoni documental.

La premsa comarcal a la Conca de Barberà, el cas de l'Arxiu Històric Comarcal

És important de remarcar que l'anàlisi d'aquestes revistes locals i setmanaris comarcals, pot constituir, per si sola, l'objecte d'un interessant estudi sobre la difusió cultural i/o els arxius i fons documentals. Per ponderar la importància del paper de la premsa de proximitat en la difusió de notícies d'arxius, hem triat una comarca i un arxiu a l'atzar, l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà, del qual hem buidat el recull de premsa de l'any 2004 que s'adjunta a la memòria anual.

Així, podem constatar que tres quartes parts de les notícies les divulguen els setmanaris comarcals (*El Pati* i *La Nova Conca*), la resta ho fan les revistes locals (*El Baluard*, de Sarral, *El Foradot*, de Montblanc, *El Francolí*, de l'Espluga, el *Gira-sol*, de Solivella, *La Segarra*, de Santa Coloma de Queralt, i *Vimbodí*, de Vimbodí), amb un percentatge del 16,3%. La premsa de demarcació (la diària) solament ocupa un 9,3%. *El Punt* es fa ressò del retorn dels protocols de la Conca conservats a Tarragona, de les subvencions atorgades per la Diputació, de l'ingrés d'un llibre d'actes de l'Ajuntament de Montblanc de la II República i dels treballs de recerca dels alumnes de batxillerat. Referent a la temàtica de les notícies, la més important és la dels ingressos de fons, seguida de la participació en el jurat de premis literaris i de recerca. En menor mesura segueixen les edicions, conferències, pressupostos i ajuts econòmics o els equipaments.

Els rotatius

Un altre factor de distorsió prové dels diferents períodes de vigència dels diaris. A Tarragona, el *Diari de Tarragona* (des del 1939) i *El Punt* (des del 1996), mantenen una pugna competitiva. I, si bé es decanta quantitativament a favor del primer, també cal admetre que hi ha una gran diferència en els anys de vigència. El *Diari de Tarragona*, hereu de la premsa del *Movimiento*, havia estat, des de l'acabament de la guerra civil, *Diario Español de Tarragona* (amb l'afegitó *Por Dios, por España y por Franco*), fins que a inici del 1981 "Tarragona" prengué el relleu a "Español", que va quedar relegat a un segon terme. Poc després, el 1984 el periòdic es privatitzà, i dos anys més tard l'empresa suprimí definitivament el qualificatiu "Español", i el diari restà amb el títol que actualment li coneixem, per bé que mantenint l'ús habitual del castellà⁵. Ha tingut en competència diversos rotatius, sempre en llengua catalana: primerament, *Catalunya Sud*, fundat en el moment de més apogeu del govern socialista, aplegant accions finançades majoritàriament pels seus militants (1986-1988); més tard, el *Nou Diari* (1991-1997) i, finalment, *El Punt* (des de 1996), actualment d'abast nacional, però amb edicions específiques, adscrites en un principi a les comarques meridionals, i més tard separant el Camp de Tarragona de les Terres de l'Ebre. La ideologia del *Diari de Tarragona* ha estat conservadora, mentre que la resta de capçaleres tarragonines eren d'esquerres i catalanistes, dues tendències oposades en un mateix territori. Segons els resultats obtinguts a partir del buidatge de la base de dades de l'AHDT (mostra B), el *Diari de Tarragona* ha tingut una presència (49,4%) superior fins i tot a la de la resta de rotatius locals junts (39,5%); les dades que ens facilita la Biblioteca pública de Tarragona (BPT, mostra A) són força similars (un 47,73% contra un 38,29%). El tercer lloc l'ocupa el diari *Avui*, amb una oscil·lació d'ambdós mostres al voltant del 4%, i el segueixen *El Periòdic de Catalunya* i *La Vanguardia* (que ha comptat els últims anys

amb un suplement territorial de color salmó), i a més distància *El País. Catalunya*. En la mostra A, tots tres diaris d'àmbit nacional presenten uns percentatges molt equilibrats, entre el 3,7% de l'*Avui* i el 4,8% d'*El Periódico de Catalunya*; *El País* es situa al darrere amb un paper residual.

Si la nota de premsa és emesa des d'un gabinet barceloní hi ha més probabilitats que un mitjà d'àmbit nacional o estatal en faci esment, però també hi ha altres factors, com la importància de la notícia (per exemple, els famosos robatoris a Tortosa) o el paper dels corresponents. De forma testimonial alguns diaris amb seu a Lleida o Girona han fet esment de notícies d'arxius de la demarcació tarragonina (*Segre, La Mañana* o el *Diari de Girona*). És el cas del diversos fons que custodia el Monestir de Poblet (un fragment del senyorial propi, el fons Tarradellas i el de la casa de Medinaceli, aquest en microfilm). Sobre la qualitat de la informació també podríem parlar de la professionalitat i l'estatus laboral dels periodistes, alguns amb contractes poc estables, mal pagats, que canvien sovint de secció, i que, a costa de tocar moltes tecles, acaben agraint un redactat ja elaborat de la notícia. En el cas que l'arxiver no tingui prou cura, previsió o ànim de fer-ho, és possible que el periodista no disposi del temps necessari.

Allò que tampoc hem analitzat (i no deixa de ser un factor a estudiar) és l'espai esmerçat en cada notícia, i el número de pàgina que ha merescut. Hem d'admetre que la nostra anàlisi és de base quantitativa, i que les conclusions poden ampliar-se i aprofundir-se.

Els plans d'estudis universitaris vinculats als arxius

Sobta l'escassa presència a les pàgines de la premsa diària de notícies que vinculin la investigació als arxius amb els estudiants universitaris de qualsevulla de les branques de les ciències socials i humanístiques. Aquesta apreciació rebla allò que els professionals dels arxius hem observat de fa temps, almenys a Tarragona: l'absentisme universitari, o poca participació en els arxius d'alumnes universitaris amb investigacions en curs. Sens dubte, el programa acadèmic dels estudiants de tercer cicle pateix una inflació de classes teòriques, més fàcils de preparar, sobretot si només cal actualitzar superficialment els dossiers d'un any per l'altre. Llavors, davant del repte d'iniciar una investigació, d'entrada considerada poc important, o de publicar un article, generalment sense compromís, l'alumne sol limitar-se a cercar la informació en revistes especialitzades i la visita a l'arxiu esdevé ocasional, si no testimonial. No cal dir, que sempre hi ha excepcions, i la que confirma aquesta regla podria ser la d'alguns tesinands vocacionals que s'apropen a escometre la feixuga tasca de recerca i buidatge d'uns fons molts concrets. Només una petita part dels investigadors, la majoria extraacadèmics i autodidactes, són fidels visitants dels arxius i pacients treballadors dels fons que s'hi custodien. La manca de beques i altres ajuts per a la recerca poden justificar, en part, aquesta situació, a més, és clar, de la davallada

de matrícules a les facultats de lletres per causa de les minses sortides laborals que ofereixen i el baix prestigi social.

L'arxiver com a impulsor de la difusió

A més del que assenyalen els principals teòrics de la ciència de l'arxivística, l'arxiver té l'obligació ètica i moral de promoure l'accés als fons documentals al més gran nombre possible d'usuaris⁶.

Un dels objectius primordials, després d'aquest, és el de bastir ponts de comunicació envers la resta del col·lectiu professional. Antonia Heredia insisteix en la necessitat de la cooperació i coordinació dels arxivers, siguin o no de diferents administracions o territoris⁷. Coincidim plenament amb el seu raonament: la dispersió de fons o l'exercici compartimentat de les competències de cada ens arreu de l'Estat fa que els investigadors hagin de viatjar sovint, però abans cal saber on i amb qui es pot contactar per disposar de més informació. És aquí on la col·laboració entre professionals esdevé bàsica. La convocatòria de jornades d'arxivers sens dubte crea i reforça llaços d'amistat que sempre són positius. A través de l'anàlisi de les dades estadístiques es pot constatar un cert centralisme en la difusió de la informació. Des de les capitals on es guarden fons de tot el territori provincial no es divulga suficientment l'existència de documentació referida a les comarques, i sovint l'investigador observador que volta per diversos arxius coneix més bé els fons de la capital que els arxivers locals o comarcals. La manca d'un intercanvi fluid d'instruments de descripció interns entre capital i comarques es podria, ara, resoldre fàcilment amb una intranet. Idèntica crítica també la podem formular dels arxivers de Barcelona, Madrid, Simancas, Alcalá de Henares, Guadalajara, Salamanca, etc., envers els de les comarques sudcatalanes, però en aquest cas també hi tenen responsabilitat els polítics en tractar-se de diferents comunitats autònomes. No parlem ja d'arxius estrangers.

Una cronologia marcada per la història

L'evolució del desenvolupament arxivístic a la demarcació ha marcat, sens dubte, l'existència i progressió del nombre de notícies aparegudes a la premsa. Per ben lògic que sembli, a l'anàlisi, a més, es pot constatar el fet de manera incontestable. D'acord amb la mostra de l'AHDT (B), la publicació de notícies sobre arxius assoleix els màxims en el bienni 1998-1999 (entre el 1994-2000 a la mostra de la BPT, A). L'augment està en relació amb la implantació d'infraestructures i amb el revulsiu que ha experimentat la professió. Si a la dècada dels vuitanta es creen els arxius comarcals de la Generalitat —Montblanc (1982), Valls (1984), Reus (1986)—, en la dels noranta seran protagonistes els dependents de l'administració local: Diputació (1997) i els municipals de Flix (1994), el

Morell (1995), Torredembarra (1997) o Cambrils (1998), a més de continuar expandint-se els comarcals: el Vendrell i Tortosa (ambdós el 1995). Una formació professional més puntual i orientada a exterioritzar l'activitat del centre ha fet la resta⁸.

La premsa com a eina de treball

La presència continuada en els mitjans de comunicació exerceix una funció propagandística inestimable que ajudarà a captar nous fons documentals, a sensibilitzar la societat i els polítics de cara a la dotació de més recursos econòmics i humans, a atraure l'atenció i l'interès de nous usuaris. Fins i tot mourà a la col·laboració d'altres institucions afins, com són els museus, les biblioteques o els centres d'estudis. Quan un arxiu conté fons supracomarcal la premsa diària és un dels mitjans més adequats per transmetre la informació a un territori més gran que l'àmbit d'influència natural que pot tenir el centre. En aquests casos fins i tot pot ser convenient la confecció de dossiers de premsa.

Pot constituir, també, un mecanisme per justificar subvencions o els llocs de treball creats, i de pas, contribuir a oferir una imatge de transparència informativa i d'eficiència en la gestió de cabals públics. Pensem en les *Estadístiques de serveis*, concepte sota el qual hem aplegat la publicació de dades del treball intern d'un arxiu: nombre de visites, activitats realitzades, ingressos, la memòria anual, etc., i també en la *Difusió de fons*, quan la notícia periodística no és altra cosa que un article dedicat a un determinat fons o centre documental (una mena de "presentació" en societat). En ambdues mostres representaven un percentatge similar, que oscil·lava entre el 19,1% (A) i el 14,7% (B). Les estadístiques de visites, en concret, poden esdevenir un eina força útil com a barem per comprovar l'eficàcia de la difusió.

A la inversa del que comentem, també cal assenyalar l'existència d'arxius saturats pels serveis que ofereixen, amb greus mancances per prestar-los, o amb recursos precaris i insuficients, els quals adopten l'estratègia d'excloure's dels circuits de difusió⁹. És similar el cas d'arxius que no tenen com a principal objectiu el vessant cultural, més que l'obligació d'una gestió administrativa concreta, i que en conseqüència es poden permetre el luxe de negligir-ne la difusió a la premsa. Ens referim no només als arxius d'oficines administratives o de corporacions, sinó també als de l'Església, dels quals ja hem vist que el seu pes i importància material no es correspon amb la incidència social que haurien de tenir. L'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona, tot i assolir les ràtios de visites més elevades i custodiar uns fons de qualitat extraordinària, mereix poca atenció (i la poca que s'hi dedica només fa referència al relleu en la direcció i a les obres de remodelació); a més de disposar d'un pressupost limitat, ha de servir usuaris amb poca pre-

paració (genealogistes sense formació i estudiosos locals autodidactes) que exigeixen diàriament un volum ingent de consultes. És un exemple clar que indica que les notícies les generen normalment els arxivers i no els periodistes, i que aquests esdevenen simples transmissors de la informació.

Altres objectius

Per bé que no és gaire habitual, la premsa dóna constància que en ocasions alguns arxivers han utilitzat la plataforma del seu lloc de treball com a promoció personal per a altres objectius. La competència entre arxivers també pot existir sobretot quan en una ciutat hi ha més d'un arxiu, i són de diferents administracions. Aquesta rivalitat pot ser considerada estimulants i esdevenir sana competitivitat, però també pot degenerar, com explica M.C. Cayetano, en una carrera per assolir un prestigi fictici per tal de jugar al paper de factòtum local, i fer oblidar a l'arxiver els seus deures prioritaris. La comunicació a la premsa diària esdevé llavors un arma de doble tall que pot conduir a la paradoxa de fomentar la hiperdedicació a l'exclusiva tasca de difusió en detriment de la resta d'obligacions més inherents¹⁰. També en aquest sentit, la precipitació a l'hora d'anunciar notícies a la premsa pot afectar la imatge pública de l'arxiu, sobretot si per la fal·lera d'acudir a la premsa es negligeixen altres factors d'atracció com l'accessibilitat, el tracte del personal, la diligència en servir les comandes, etc.¹¹. A la llarga, tot plegat pot pesar més que la simple aparició en els diaris, i esdevenir més perjudicial que beneficiós.

La clau de la sensibilització

A causa de l'endarreriment que la demarcació de Tarragona ha sofert al llarg dels temps en la implantació d'arxius, a diferència de les àrees de Girona o de Barcelona, els arxivers es troben amb una tasca afegida: la de sensibilitzar la societat sobre la importància d'implantar i normalitzar el sistema arxivístic. Massa vegades les persones de carrer confonen un arxiu amb una biblioteca o amb un museu, i cal fer exercici de pedagogia. Aquesta pedagogia de sensibilització resulta clau de cara a la salvaguarda de fons documentals de particulars, ja que si els seus titulars o propietaris no són conscients del seu valor històric, poden alienar-la o abandonar-la (malvendre-la al drapaire, destruir-la per fer lloc, cremar-la, etc.). Els canvis de residència han estat massa vegades l'oportunitat per desfer-se dels papers que conformaven veritables arxius familiars. En el cas dels fons fotogràfics, on no és necessari despendre's de l'original, les campanyes a la premsa per salvaguardar-ne els fons juguen un paper primordial. Ulldecona, Vila-seca i, sobretot, Valls n'han engegat algunes¹².

Conclusions

“El diner crida diner” i, de la mateixa manera, la notícia a la premsa d'activitats en un arxiu atrau més activitats. D'aquí la pedagogia educativa que exerceix una adequada política de difusió cultural, no exempta de cert toc propagandístic. Notem que les referències a notícies en pro del dinamisme dels arxius s'imposen en més d'un 4 x 1 a les que n'assenyalen algun aspecte més aviat galdós (quan hom es queixa de manca de recursos, reclama fons, o es crea alarma social per l'abandonament incontrolat de documents potencialment interessants). La propagació de cròniques de convocatòria d'activitats actua com a reclam per fomentar-ne la participació, i les de cessió o donació de fons també tenen un “efecte crida” que fa reaccionar la societat en aquest sentit. Guanyen la partida els arxius més importants, ja que com més serveis té un arxiu (sala d'exposicions, de conferències, línia de publicacions, adhesió a un centre d'estudis, etc.) més capacitat d'acció tindrà i, lògicament, més notícies serà capaç de generar. Destaquen, en aquest sentit, arxius com els de Montblanc, Valls (Casa de Cultura compartida amb el Museu i Biblioteca Comarcal), Reus o diversos de Tarragona (amb sala de conferències, i aula per a cursos).

El ressò dels actes suposa en general la dedicació d'entre un 8 i un 20% de les mencions periodístiques, segons la mostra A o B, percentatge que es veu superat en el cas de donar notícia dels ingressos (21,5% a A i 16,6% a B). Resulta revelador que aquest darrer percentatge sigui molt superior al corresponent a d'altres tasques de tractament d'un fons documental (descripció, reproducció, restauració, etc.), cosa que mena a pensar que interessa molt més el fet d'haver aconseguit l'ingrés d'un fons que allò que se'n farà d'ara endavant. Sens dubte, l'arxiver valora la tasca de recuperació de fons per sobre de la del seu posterior tractament, i això es reflecteix en les actituds d'arxiviers i periodistes a l'hora de donar la notícia.

La “mala premsa”

Sortosament, no hi ha gaires notícies negatives, com ara robatoris, incendis, mal estat dels fons, manca d'infraestructures, etc. (entre un 5 i un 9%), si bé notem que quan hi són, els periodistes procuren destacar-les excessivament, ja que creen expectació. Es tracta, més que res, de la morbositat de trobar documentació fora de vigència administrativa, abandonada en indrets impropis i/o poc adequats (en més d'un cas, com a fruit d'un procés d'eliminació relativament controlat, però mal executat). Quan aquesta mena de fets constitueixen delictes, les notícies solen ser generades pels diversos cossos de seguretat i distribuïdes per les agències de premsa. Només una referència recull la remor de presump-

tes irregularitats en la selecció de personal que convocà una administració per cobrir una plaça d'arxiver¹³.

La geografia d'una realitat

El Camp de Tarragona

Ja hem observat l'enorme desequilibri entre el nombre de referències a la premsa relatives al Camp de Tarragona i les que fan referència a la resta de la demarcació (més de tres quartes parts).

La capital de la província és la que acull més arxius, alguns de més abast territorial (l'arxidiocesà de Tarragona inclou part de les Garrigues i de l'Urgell), i en conseqüència té una més gran concentració d'arxivers. Les mostres situen aquesta incidència entre el 37,7% i el 50,6%. L'Arxiu Municipal de Tarragona, tot i ser dels més antics, s'ha centrat exclusivament en la gestió administrativa interna. El fons fotogràfic s'ha organitzat des del Museu d'Història de la Ciutat, i ha rebut alguns fons documentals de caràcter personal, com el de Josep M. Tarrassa (2002)¹⁴. L'escassa projecció d'aquest arxiu en la societat ha estat aprofitada per altres centres per captar fons d'àmbit estrictament local, com per exemple l'Arxiu Històric de la Generalitat (AHT) o l'Arxiu de la Universitat Rovira i Virgili. Amb tot, en determinats casos ha estat l'Ajuntament qui ha pres la iniciativa d'acollir dignament els fons d'alguns tarragonins il·lustres, cas de l'arquitecte modernista Josep M. Jujol¹⁵. La manca d'espai ha forçat les autoritats municipals a recórrer a nous locals, i de fet els diaris han reflectit l'interès per la Casa Canals, la Casa dels Militars, l'edifici del barri jueu o l'adquisició de magatzems al polígon del Francolí (1998). També s'ha ressaltat a la premsa el projecte de microfilmació dels llibres antics del Registre Civil i del padró d'habitants, a càrrec dels mormons de Utha (EUA)¹⁶.

L'altre gran arxiu de la ciutat de Tarragona és l'Arxiu Històric Arxidiocesà, el segon més gran i el primer en consultes. La premsa n'ha parlat per donar a conèixer el nomenament del seu nou director, Mn. Manuel Fuentes (1999), i les obres del 2000¹⁷. Han tingut també esment a la premsa altres equipaments, entre els quals destaquen l'Arxiu de la Diputació, el Central del Port de Tarragona, el de l'Audiència, el del Col·legi d'Arquitectes¹⁸ i diversos fons documentals d'entitats associatives i d'ONGs (l'Associació de Naus Militars de l'OTAN, la Creu Roja el 1991, la Reial Societat Arqueològica Tarraconense el 1999, el Patronat de Castells el 1991, el Casal Tarragoní el 2003, etc.). Ha destacat, igualment, el mateix *Diari de Tarragona*, que a mitjans de 1999 experimentà una renovació dels seus arxius d'imatges (més de 40.000 imatges processades en CD-ROM). Especial menció mereix la Universitat de Tarragona, que, a través de diverses àrees (Medieval, Art), ha impulsat projectes de formació amb màsters i cur-

sos de postgrau i la creació d'un centre documental de material filmic¹⁹.

L'Arxiu Històric de Tarragona (AHT), de titularitat estatal i gestió autònoma, és el centre que disposa d'instal·lacions més modernes i de més personal tècnic. A més, ha de rebre per llei els fons generats per les administracions de l'Estat (delegacions ministerials) i per la Generalitat (serveis territorials). Fa funcions, a la vegada, d'Arxiu Comarcal del Tarragonès i la seva projecció pública l'avalua més de mig segle de funcionament, primer cohabitant amb la Biblioteca Pública i més tard separat. Fins al 2004 els fons més consultats eren els notarials, ja que concentrava els protocols de tota la demarcació anteriors al 1800²⁰. Les notícies més comunes han estat els ingressos de fons, tant públics (Govern Civil, Centre Penitenciari, Ràdio Nacional d'Espanya) com privats (associatius i d'empreses: Vins Müller, Cooperativa Obrera Tarraconense, Ferreteria Socias, Serralleria Magaroles, Família Moragas, Família Castellarnau, Mn. Ramon Muntanyola, etc.) i, sobretot, les estadístiques d'usuaris i de consultes anuals. En segon lloc apareixen les activitats, en moltes ocasions vinculades al Cercle d'Estudis Històrics i Socials del Camp de Tarragona Guillem Oliver, centrades en cursets monotemàtics i l'edició de publicacions²¹.

Al Tarragonès, els ajuntaments turístics de Salou i Vila-seca han iniciat paral·lelament sengles projectes d'arxius municipals. El primer el 1987 i el segon el 1986, procés que va culminar l'any 1994 amb la inauguració de l'Arxiu Municipal de Vila-seca. En aquesta última localitat, la parròquia completà el projecte de digitalització dels fons documentals. També Constantí i Roda de Barà han rehabilitat un edifici per ubicar-hi l'arxiu històric i l'han dotat d'un responsable²².

A l'Alt Camp, les administracions públiques (locals i autònòmiques) i privades han desplegat diversos arxius, principalment a la capital. Així, a Valls hi funciona un arxiu municipal i un de comarcal, a més de dos centres de documentació, l'un de caràcter casteller i l'altre sobre el músic Robert Gerhard²³. El pes de Valls, en ambdues mostres, voreja l'11-12% de les referències totals per poblacions. Dins de la seva àrea d'influència hi trobem l'Arxiu Bibliogràfic de Santes Creus, beneficiat pel mecenatge de la Diputació, que genera diverses notícies sobre les seves activitats. També el Municipal d'Alcover, el qual deu a l'empenta i vitalitat del Centre d'Estudis Alcoverencs el fet que la vila es comprometés a organitzar-lo²⁴.

L'Arxiu Municipal de Valls s'ha especialitzat en el fons d'imatges i, a més de gestionar els propis fons administratius històrics, en la darrera dècada ha rebut un gran nombre de fons de particulars (personals, patrimonials i d'empresa)²⁵. L'Arxiu Històric Comarcal s'ha abocat en les petites poblacions de la comarca, sense oblidar la capital, àmbit on ha entrat en competència amb el municipal. Va aconseguir les cessions del fons Mercadé i el de la Impremta Castells, que inclouen documentació sobre els Veciana, fundadors dels Mossos d'Esquadra. Amb tot, alguns fons d'origen vallenc, com els de la família Moragas, han anat a raure a Tarragona

(AHT) i Sant Cugat del Vallès (ANC), ben lluny del seu lloc de producció. L'Arxiu Comarcal s'ha esforçat en l'organització dels cursos d'ajut a l'investigador, i en col·laboració amb l'URVT ha convocat les Beques de l'Alt Camp, a través de les quals molts universitaris han pogut desenvolupar la investigació sobre un municipi i veure després publicada la seva obra. El Museu de Valls també ha estat la destinació final de més d'un dipòsit documental, sobretot d'imatges²⁶. Altres notícies que han generat són les relacionades amb la millora dels equipaments (ampliació dels dipòsits), canvi d'horaris, etc. El seus responsables solen utilitzar preferentment la premsa local i comarcal (revistes i setmanaris), cosa que, com ja hem advertit, pot influir en els resultats finals del nostre treball.

La resta de la comarca no ha experimentat cap revulsiu en el camp de l'arxivística, en part pel suport que ha rebut de l'Arxiu Comarcal, que ha anat incorporant els diversos fons municipals, i se n'ha fet càrrec. Només Bràfim semblava interessat a crear un arxiu fotogràfic²⁷, i cal no oblidar tampoc el paper que juga el Centre d'Estudis del Baix Gaià amb seu a Vila-rodona.

Al Baix Camp també sobresurt la capital, que acapara entre un 9 i un 16% del total de referències per localitats, tot i que poc a poc s'han creat arxius a l'interior (Riudoms i la Selva del Camp), i a la costa (Cambrils). La digitalització del fons documental de la Comuna del Camp i la informatització de l'inventari del fons municipal de la Selva (i posterior enxarxament a internet) ha fet que hagi esdevingut pionera en l'aplicació de les noves tecnologies de la informació en el món dels arxius a tot Catalunya²⁸.

A Reus, les dificultats d'entesa entre l'Ajuntament i la Generalitat han provocat tensions entre els seus arxivers que darrerament semblen haver entrat en vies de solució amb la creació de noves instal·lacions. L'aparició de l'Arxiu Històric Comarcal a la premsa diària ha estat motivada per diverses actuacions culturals, l'ingrés de fons, la redacció de nous instruments de descripció, publicacions, etc²⁹. Les de l'Arxiu Municipal, bàsicament, per exposicions o actes de diversa índole cultural, si bé cal destacar que ha estat l'arxiu que més ha invertit en l'adquisició de fons documentals, com evidencia l'episodi de la compra en subhasta d'un plec de cartes inèdites del general Prim. Vinculada amb el municipi, ha tingut especial incidència la Fototeca Municipal, dotada del fons en imatges més gran de la demarcació, però no d'un local que l'aculli³⁰. D'altra banda, l'ampla varietat del teixit associatiu que dinamitza la població reusenca genera contínuament notes periodístiques sobre el patrimoni documental (intenció de crear un arxiu sobre Gaudí, una biblioteca musical per part de l'Orfeó Reusenc, o un arxiu sobre dramaturgia al Teatre Fortuny)³¹.

Conca de Barberà, Priorat i Baix Penedès

La Conca ha estat una comarca peculiar ja que l'arxiu amb més ressò a la premsa diària ha estat un que conté fons forans: el Tarradellas de

Poblet, del qual s'han publicat notícies amb generositat, des de la inauguració fins a les successives entrades de fons. També ha estat protagonista el projecte fallit de l'Arxiu Monàstic de Catalunya: la seva representació en el total de localitats oscil·la entre un 5% i un 10%³².

Segueix l'Arxiu Comarcal amb seu a Montblanc, amb notícies d'adquisicions de documents, d'elaboració de nous instruments de descripció i d'activitats diverses. Cal ressaltar igualment el tema del retorn dels fons notariais del districte que també eren a l'AHT. El mitjà de difusió més habitual d'aquest arxiu ha estat la premsa local a través de les revistes locals (*Espitllera* i *El Foradot*) i els setmanaris comarcals (*Nova Conca* o *El Pati*)³³.

El Priorat, en no disposar d'equipaments arxivístics fins fa ben poc, no ha tingut presència a la premsa, i només ha merescut l'atenció dels mitjans de comunicació la desaparició de la documentació del Consell Comarcal en la causa que seguia la Sindicatura de Comptes. El 2005 s'inaugura l'Arxiu Comarcal a l'edifici restaurat del castell de Falset, i ja s'han iniciat un seguit d'articles que sens dubte seran el començament d'un ampli dossier. A la resta de la comarca, tan sols Cornudella del Montsant ha estat notícia, ja que el seu ajuntament ha habilitat dues places d'arxiver³⁴.

Al Vendrell, les notícies s'han focalitzat en un sol arxiu, l'Històric Comarcal, i un fons personal, el de Pau Casals. El primer es construïa ja el 1992, però no s'inaugurà fins a l'abril de 1995; ha estat notícia per diverses donacions de fons que ha rebut i per una jornada de portes obertes que celebrà l'octubre de 1995. El segon, arran de la voluntat de crear un arxiu amb el llegat documental de l'insigne músic català, l'octubre de 1993. A banda d'aquests dos centres, s'ha esmentat a la premsa la tasca d'inventariació de l'Arxiu Parroquial i, fora de la capital vendrellenca, la creació de l'Arxiu Municipal de Cunit, i el rescat de films antics que ha impulsat l'entitat *Acthiva't* de l'Arboç³⁵.

Terres de l'Ebre

En aquestes comarques la protagonista és Tortosa (entre un 6,5 i un 5% del total de localitats amb arxiu de la demarcació), amb la Ribera d'Ebre en segon lloc. A la capital del Baix Ebre destaca l'Arxiu Comarcal, en un principi compartint l'espai amb el Museu i Arxiu Municipals, i posteriorment amb seu independent als Reials Col·legis. Un dels punts que més ha destacat la premsa han estat les reivindicacions del retorn de la part del seu fons notarial anterior al segle XIX, dipositat a l'AHT després de la Guerra Civil. Darrerament, l'ingrés del fons personal del polític Marcel·lí Domingo ha estat causa i motiu de la convocatòria d'un premi per impulsar-ne la investigació. Cal comentar també l'episodi del robatori, per part d'un investigador nord-americà, d'uns manuscrits a l'Arxiu Capitular de Tortosa que, per sort, la Interpol localitzà als EUA; posteriorment, aquest arxiu inicià la tasca de catalogació dels seus fons. A

més d'altres plataformes de difusió, l'Arxiu Comarcal de Tortosa sol utilitzar preferentment els setmanaris comarcals³⁶.

És interessant la demanda d'un arxiu comarcal a la Ribera d'Ebre, la seu del qual es disputaven en un principi (1986) tres municipis (Miravet, Ascó i Móra d'Ebre). També cal destacar la creació el 1993 d'un arxiu dels regants a Uldecona, i l'any següent la de l'Arxiu Municipal de Flix; també la revifalla que semblen viure Horta de Sant Joan i la Fatarella (Terra Alta) amb la fundació d'un centre de documentació³⁷.

La instrumentalització de la premsa

Per a la promoció

Els resums de memòries d'arxiu (visites, material ingressat, etc.) són, potser, les notícies més mimètiques que apareixen. Massa vegades el periodista es limita a fer un trasllat del comunicat de premsa, sense poder evitar aquest regust acrític de "tauler d'anuncis" que destil·len. A més d'aparèixer repetides en dos o més rotatius.

No trobem, en canvi, notícies sobre tallers d'història o serveis educatius creats per l'arxiu. Tampoc no abunden les referides a activitats organitzades per més d'un arxiu, cosa que fa la sensació que la tasca de l'arxiver és individual, tancada i unidireccional, i que els professionals dels documents no valoren el treball en equip. Més encara quan en el propi àmbit associatiu la convocatòria d'unes jornades d'arxiviers, la impartició de màsters i de postgraus d'arxivística i d'una varietat de cursos, i també l'edició de publicacions, possibilitaria múltiples accions conjuntes. Una explicació podria ser els enquadraments territorials, competencials i administratius, que marquen autèntiques "fronteres" i contribueixen a la compartimentació d'espais propis.

Per a la reivindicació

La premsa pot esdevenir una magnífica autopista per plantejar reclamacions arxivístiques, de més recursos econòmics i humans, de més facultats administratives, d'una més gran incidència en el món cultural, etc., per bé que les exposades pels arxiviers no sempre han donat el fruit desitjat. Encara no s'han creat els arxius comarcals de la Ribera d'Ebre, del Montsià i de la Terra Alta, i ara, tot just, comença el del Priorat, i els que ja hi són han trigat molts anys a fer-se realitat. Aquesta situació, en alguns casos, com el de la Ribera d'Ebre, ha suscitat un elevat interès envers els arxius, com la disputa per assegurar-se'n la seu entre els ajuntaments de Móra i Ascó. És significatiu, així mateix, el cas del Centre de Documentació Castellera de Valls, que es lamentava de la paràlisi en la seva activitat que provocava l'absència d'inversions (2002), o el de l'Històric de Tortosa, que es queixava de la manca d'es-

pai, malgrat haver estat traslladat feia pocs anys a un nou edifici rehabilitat³⁸.

De tota manera no s'hi val a menystenir la pressió o impacte que la premsa pot exercir vers els polítics, cosa que ha permès la restitució dels protocols històrics de Tortosa i de retruc els de Montblanc —i es preveu que en un futur els de Reus—. Cal apuntar que les referències sobre reclamacions de fons dins de la demarcació (un 3,7% en les dues mostres) resulten minses si les comparem amb les generades a escala nacional per reclamar els fons catalans de Salamanca (que copen la majoria de notícies que apareixen a la premsa sobre arxivística). Sembla evident que l'adscripció a una mateixa administració o no, fa que en alguns casos calgui ser prudent a l'hora de reivindicar, i en d'altres hi hagi via lliure i àdhuc es vegi amb bons ulls i complicitat³⁹.

Per a la crítica destructiva

D'ençà que l'octubre de 1991 el conservador de la UNESCO Eduard Porta denuncià el grau de deteriorament dels fons de la majoria de centres documentals i va qualificar-los de "museu dels horrors"⁴⁰, l'existència (inevitable, en molts casos) de fons no tractats convenientment i/o en estat precari sembla haver donat lloc a una de les pràctiques favorites d'aquest país. El tristament famós cas "Priorat", que denunciava la irregularitat en els comptes d'aquell Consell Comarcal, també esquitxà el seu arxiu, ja que la Sindicatura de Comptes no va poder ampliar l'auditoria per culpa del seu mal estat. Pot ser un bon exemple de com un escàndol polític pot repercutir en un arxiu⁴¹.

Darrera de la presumpta voluntat d'aconseguir o accelerar la transferència d'uns determinats fons en poder d'una altra administració, de forçar una interessada renovació de personal, i/o d'altres finalitats presumibles, es poden detectar tàctiques focalitzades envers la conservació i tractament dels fons. Sovint, ningú es para a pensar en les conseqüències que podrien tenir sobre els arxivers que els custodien. N'han estat víctimes arxius com el Municipal de Tarragona, el de l'Audiència, el de la Diputació, o el Comarcal de Valls⁴². Un estudi detallat que aprofundís en la interrelació existent entre els autors/promotors d'aquests tipus d'articles a la premsa, els objectius i finalitats presumibles i les conseqüències produïdes a curt i a mitjà termini, podria explicar en molts casos els veritables motius d'aquesta mena de pràctiques. Fora d'aquesta consideració podríem comptar també articles de rèplica i/o de crítica constructiva⁴³.

L'horitzó d'internet

Cada vegada són més els arxius que utilitzen aquesta nova tecnologia per donar sortida a la difusió cultural del seu centre. La digitalització de fons és un projecte que, tot i ser ambiciós, han iniciat els arxius municipals.

pal de la Selva del Camp, l'Històric Comarcal de les Terres de l'Ebre (per a l'hemeroteca), el Parroquial de Vila-seca, etc.⁴⁴. Cal pensar, igualment, que a la xarxa el cost d'impressió d'una revista o butlletí informatiu no existeix com a tal, i els avantatges que representa tenir el ple control de l'edició i la seva ràpida i fàcil distribució fan que alguns arxius hagin penjat el seu butlletí a internet (cas dels municipals de Cambrils i Constantí), i suposem que, amb el temps, se n'hi sumaran més⁴⁵.

Pel que fa a la premsa, les xarxes d'informació esdevenen un altre mitjà de difusió, un mitjà més ràpid, de més abast i molt senzill d'emprar. Els diaris compten amb una edició electrònica paral·lela a la del suport paper, que, tanmateix, ara com ara, no deixa de seguir constituint la versió més acceptada. Cal, doncs, que els arxivers continuïn utilitzant la premsa escrita.

Els arxivers són protagonistes

Com a objecte de la notícia

No són abundants els articles apareguts a la premsa dedicats als arxivers i arxiveres, per bé que n'hi ha alguns. Sense comptar les aparicions que difonen memòries o estadístiques de servei (la majoria a través d'una entrevista), els arxivers han estat l'objecte de la notícia en 29 ocasions, i d'aquestes, nou, han estat articles de reconeixement a la tasca de tota una vida en el moment de la jubilació (Agustí Altisent, Alfons Galimany, Joaquím Icart, Jesús Massip, Ramon Ferriol). De les 19 restants, més de mitja dotzena pertanyen a la Xarxa d'Arxius Històric Comarcals de la Generalitat (Arxiu Històric de Tarragona, amb 5 referències, i els de Montblanc, Reus, Tàrrrega i Valls), una altra mitja dotzena han estat referents a arxivers eclesiàstics, cinc a arxivers municipals, un parell a tècnics del Centre de Documentació Castellera i, finalment, hi ha el director del Museu Comarcal de Reus i dos professors de la Universitat de Tarragona, etc. Només 29 referències d'un mostreig de més de 400, que no arriben al 7%, és un percentatge discret que evidencia la manca de protagonisme personal que té el col·lectiu, quan no l'escàs interès que poden tenir com a notícia social⁴⁶.

Com a periodistes

Si fins ara hem comentat la publicació de notícies sobre arxius a la premsa elaborades per periodistes del mateix consell de redacció del rotatiu, la majoria motivades per notes de premsa emeses pels professionals dels arxius, hem deixat per al final els articles signats per arxivers i historiadors. Entenem que l'acció directa d'intervenir en primera persona és una altra estratègia de difusió. Generalment, es tracta de reflexions directes, sense intermediaris, orientades a opinar sobre temes

d'arxivística, amb criteris científics, per oferir una visió més especialitzada. S'orienten especialment a donar informació a la societat sobre la realitat del món arxivístic, a fer pedagogia per conscienciar del valor del patrimoni documental, i a informar sobre el contingut dels fons o de nous dipòsits per tal d'apropar-los als usuaris. Hom pretén fer pública una quotidianitat silenciosa, el treball pacient que es finança amb l'erari públic, i que no pot tancar-se a un reduït nombre de persones, ja que si els arxivers gestionen informació és per als tercers, no per a ells mateixos. El pes d'aquesta seixantena d'intervencions és d'un 14,4% del còmput global analitzat, xifra que creiem que hauria d'augmentar en un futur i que ha de ser un signe de dinamització.

Què és allò que més els interessa remarcar, als arxivers? Tres punts, fàcilment destacables si hom fa una repassada a l'apèndix adjunt: 1) assenyalar els àmbits més notoris del patrimoni documental, o sigui, la relació entre els arxius i l'ensenyament, la societat, internet, la pedagogia, etc.; 2) la difusió de determinats fons documentals que són notícia recent: Font de Rubinat, Mn. Muntanyola, Ventura Gassol, etc.; 3) informar sobre els arxius i llurs infraestructures (és potser el que ha centrat la majoria d'aparicions mediàtiques: l'Històric de la Diputació, el de l'Audiència, els Històrics Comarcals de Montblanc, de Reus, de Valls, els Municipals de Tarragona, la Canonja, el de Poblet). Podem observar que, a través dels diaris, els arxivers som poc crítics i reivindicatius, puig que tan solament sis articles es podrien enquadrar en aquest concepte (no arriba al 10%).

Creiem, per acabar, que la comunicació dels arxius tarragonins està desequilibrada i és pot millorar. El repàs de les notícies dels arxius aparegudes a la premsa diària esdevé una excel·lent visió de la seva història recent, del seu creixement numèric, de la cada vegada més gran presència social, en definitiva de la valoració de l'administració envers el patrimoni documental, la professionalitat dels seus arxivers i la sensibilització dels ciutadans.

Abreviatures

Av	=	Avui
CS	=	Catalunya Sud
DET / DT	=	Diario Español de Tarragona / Diari de Tarragona
DG	=	Diari de Girona
EP	=	El Punt
EPa	=	El País
EPO	=	El Periódico de Catalunya
LM	=	La Mañana
LV	=	La Vanguardia
ND	=	Nou Diari
S	=	Segre

Notes

- * No podem començar aquest apartat de notes sense haver expressat prèviament el nostre sincer agraïment a totes aquelles persones que ens han donat el seu suport i consell. A l'Eugeni Perea, director de l'Arxiu General de la Diputació, per la lectura i revisió del text, a l'Esteve Masalles, de la Biblioteca Pública de Tarragona, per l'aclariment d'incògnites hemerogràfiques que ens havien sorgit, i a l'Octavi Vilà, de l'Hemeroteca de "la Caixa", per les atencions que també ens ha dispensat.
- 1 A. Heredia ens recorda que l'arxiver té l'obligació de facilitar informació general dels documents. J.R. Cruz Mundet incideix en les diferents maneres com l'arxiver es pot dirigir al públic: cal conèixer les seves necessitats, saber interpretar-les i, fins i tot, crear-les. Remarca que la documentació d'arxiu no és atractiva per si sola, que és una font d'informació primària ben diferent dels llibres d'una biblioteca. L'ús dels mitjans de comunicació és una eina més de difusió a la qual cal afegir els díptics, butlletins, etc. Finalment, per no allargar-nos més, cal pensar quins són alguns dels principis sintetitzats per R. Alberch i altres teòrics: la qualitat i la publicitat. L'arxiver, en la seva feina, ha d'establir uns plans d'eficiència i ha d'incrementar el grau d'informació (que és un dret dels ciutadans); ell només n'és un mediador. HEREDIA HERRERA, ANTONIA. *Archivística general. Teoría y práctica*. 7a. ed. Sevilla: Diputació, 1995; CRUZ MUNDET, JOSÉ-RAMON. *Manual de Archivística*. 2a. ed. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez, 1986 (Biblioteca del Libro, 63); ALBERCH, RAMON. *Els arxius, entre la memòria històrica i la societat del coneixement*. Barcelona: Pòrtic, UOC, 2002.
 - 2 Sobre la difusió dels arxius a la demarcació tarragonina, vegeu el dossier "Arxivística" publicat a Kesse, Tarragona, 27 (desembre 1998). Confr. amb ESCODA, COIA i TOLDRA, MERCE. "Arxius i difusió cultural". Kesse, 27 (desembre 1998) 4-6, que no inclouen la premsa diària entre les formes de difusió cultural dels arxius.
 - 3 A escala local, Maria Concepció Saurí Ros, i només per al bienni 1997-98, desgrana la presència de l'arxiu que regenta a la ràdio i la premsa local i comarcal, a més de revistes especialitzades: SAURÍ ROS, MARIA CONCEPCIÓ. "Mitjans de comunicació i arxius municipals: l'experiència de l'Arxiu Municipal de Palafrugell". *Lligall*, AAC, 15 (1999), pàgs. 185-208. En l'àmbit català, i amb caràcter retrospectiu, hi ha l'aportació de ZAMORA ESCALA, JAUME-ENRIC. "La presència dels documents i els arxius a la premsa durant la Guerra Civil espanyola (1936-1939)". *Lligall*, AAC, 21 (2003), pàgs. 109-122, en la qual buida exclusivament el diari *La Vanguardia*, i hi localitza 326 notícies sobre arxius, la majoria aparegudes entre els anys 1937 i 1938. En un altre sector cultural, el de les biblioteques, trobem alguna breu aportació paral·lela: GARCIA, ESTHER. "La imagen de las bibliotecas en la prensa española (1982-1994)". *Educación y biblioteca*, Madrid, 58 (1995), pàgs. 13-17.
 - 4 Hem seguit el model del quadre de classificació d'arxius que utilitzarem en el nostre article GRAU i PUJOL, JOSEP M.T. i GÜELL, MANEL. "Arxius i arxivística a les comarques tarragonines. Un balanç finimil·lenari. Història i producció bibliogràfica". *Historia et Documenta*, Valls, 6 (2000), pàgs. 45-157: 75.
 - 5 VIRGILI SANROMÀ, JOSEP M.. *Tarragona i la seva premsa. 1900-1980*. II. Tarragona: Edicions de l'Hemeroteca de la Caixa d'Estalvis Provincial, 1982, II, pàg. 37.
 - 6 És un dels principis recollits en el codi d'ètica professional de l'Associació d'Arxivers de Catalunya (www.arxivers.com), i així mateix en el del CIA/ICA. GARCIA PUIG, ALFRED. "El codi deontològic dels arxivers catalans". *Biblioteconomia i documentació*, Barcelona, 13 (desembre 2004) <http://www.ub.es/bid/13garcia.htm>. [25-04-2005].
 - 7 HEREDIA HERRERA, ANTONIA. "La difusión del patrimonio documental y el ejercicio del derecho de la información". *Boletín Anabad*, Madrid, XLXIX (1999), pàgs. 349-358.

- Aquest número aplega les comunicacions del VII congrés de la referida associació, celebrat a Toledo.
- 8 Vegeu, GRAU i GUÉLL. "Arxius i arxivística a les comarques tarragonines...", pàgs. 67-69.
 - 9 Una aflluència desmesurada d'usuaris pot perjudicar la conservació dels fons, la garantia i perdurabilitat dels quals és responsabilitat de l'arxiver, situació que pot entrar en conflicte amb els usuaris. Vegeu les reflexions sobre aquesta qüestió de TARRAUBELLA MIRABET, XAVIER. "Els arxius i els seus usuaris". *Lligall*, AAC, 12 (1997), pàgs. 191-204.
 - 10 CAYETANO MARTÍN, MARÍA CARMEN. "La información en los archivos históricos: derecho o disciplina". *Boletín Anabad*, Madrid, XLIX (1999), pàgs. 295-304.
 - 11 PIETERSEN, WILHELMINA. "L'arxiu i la difusió". *Lligall*, AAC, 10 (1995), pàgs. 189-196.
 - 12 Per al cas de Valls vegeu MARTÍ BAIGET, JOSEP. "Reflexions a l'entorn dels fons fotogràfics municipals". *Kesse*, 27 (desembre 1998), pàgs. 11-14; MARTÍ BAIGET, JOSEP. "Estratègies per a la localització i la recuperació del patrimoni fotogràfic en una ciutat mitjana. L'exemple de Valls". *Lligall*, AAC, 15 (1999), pàgs. 229-258. I per a altres zones SALVADOR, ANTONIA – RUIZ, ANTONIO. "Propuesta metodológica para la recuperación y difusión de los archivos fotográficos: la ciudad y su reflejo en la prensa local". A: *Imatge i recerca. Ponències i comunicacions. Sisenas Jornades Antoni Varés*. Girona: Ajuntament, 2000, pàgs. 213-223. A Vila-seca no dubtaren a fer una crida als convilatans per aconseguir un recull d'imatges antigues de la població (DT, 14-01-1999, pàg. 10).
 - 13 Documents mèdics de l'hospital de Reus apareixen en una deixalleria (EPa, 10-11-1990); sacs plens de documentació oficial de la Seguretat Social trobats en una pineda, prop del Catllar (DT, 11 i 12-04-1991); recuperació de manuscrits del segle XIV robats a la catedral de Tortosa (EP, 24-10-1997, 27); documentació del Milà en un contenidor d'escombraries de Valls (EP, 04-02-1998, 28); robatori del 'Beatus de Liébana' (DT, 20-02-1998, 22); recuperació de cartells desapareguts de l'obra de Guimerà (27-09-1998, 32); llibres del segle XVIII abandonats en un descampat (DT, 02-06-1999, 23; Av, 03-06-1999, 39); l'arxiu de la Casa dels Militars llençat a un contenidor (DT, 02-10-2001, 12; DT, 03-10-2001, 13); polèmica en la convocatòria per cobrir la plaça d'arxiver municipal de l'Ajuntament de Tarragona (DT, 27-03-2004, 9); historials mèdics en un contenidor (DT, 12-08-2003, 9), etc.
 - 14 EP, 28-10-2002, 7; DT i EP, 28-02-2003. A principis del 2003, el Museu d'Història de Tarragona incorporava 4.000 fotografies i el seu fons d'imatge ja en sumava 23.000 (DT, 28-02-2003, 9), i pocs mesos més tard el Casal Tarragoní li oferí el seu arxiu fotogràfic (DT, 05-12-2003).
 - 15 EP, 14-05-1998, 27; Av, 14-05-1998, 39; DT, 25-06-1998, 40; EP, 30-06-1998, 31; Av, 02-03-2000, 36; EP, 23-05-2002, 5; EP, 28-10-2002, 7; LV, 14-05-2003, 6 –secció "Vivir en Tarragona"–, etc.
 - 16 Ha estat la principal preocupació arxivística del municipi: ND, 26-06-1991; DT, 26-06-1991; DT, 28-09-1993; DT, 11-01-1996; LV, 16-04-1997; LV, 27-11-1997. Les alternatives d'ubicació han estat força comentades: DT, 03-01-1998, 12; DT, 02-05-1998, 12; DT, 02-07-1998, 27; DT, 02-09-1998, 18; EP, 02-09-1998, 1 i 26; Av, 02-09-1998, 37; EPo, 02-09-1998; EP, 13-09-1998, 2; DT, 13-09-1998, 19; DT, 16-09-1999, 13; DT, 19-10-1999, 26; EP, 20-01-2000, 6; DT, 29-08-2000, 7; DT, 26-01-2002, 10, i DT, 05-08-2002, 8; EP, 15-07-2004. La microfilmació d'una part del Registre Civil, a ND, 14-12-1996 i EP, 14-12-1996.
 - 17 EP, 25-09-1999, 29; EP, 07-09-2000, 5; EP, 09-12-2000, 19.
 - 18 Arxiu de la Diputació: creació de l'Arxiu Històric (DT, 25-04-1997, 12, DT, 26-05-2000, 6), fons documentals sobre el franquisme (EP, 30-03-2002, 21), edició d'una guia (EP,

- 22-01-2005, 37, EP, 23-01-2005, 11), etc. El Patronat de Turisme creà un fons documental a internet (EP, 25-08-2001). La Corporació provincial ha subvencionat cada any tots els centres de la Xarxa d'Arxius Històrics Comarcals de la Generalitat de la demarcació (DT, 26-05-1999, 37). L'Arxiu Central del Port ha estimulat la investigació dels seus fons a través de la convocatòria de premis i la creació de línies de publicació (ND, 11-02-1993; DT, 25-11-1993; ND, 07-01-1994). Conté un antic i valuós fons d'imatges el tractament del qual ha motivat exposicions i reportatges diversos (DT, 10-02-1993, ND, 10-02-1993; ND, 09-03-1993; DT, 30-11-1998, 30; DT, 14-09-1999, 49; DT, 23-10-2004, 24, dossier "Port de Tarragona"). Sobre l'Arxiu de l'Audiència: EP, 15-11-1997, 4; DT, 03-04-2002, 7; DT, 20-04-2002, i EP, 20-08-2002, 23. L'Arxiu del Col·legi d'Arquitectes, un dels més importants de la demarcació pel seu fons d'imatges (ACD.CoAC.DT. "Arxiu Històric de la demarcació de Tarragona del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya". *L'Arqueològica Informa*, 11, gener-febrer de 2000, 2-3; A.D. *Guia de recerca*. Barcelona: Grup de Treball d'Arxius i Fons d'Arquitectura, AAC, 2003, 36-38), va editar una col·lecció de postals d'edificis del Camp de Tarragona (EP, 07-10-1997, 27).
- 19 Arxiu dels Drets Humans: ND, 07-03-1991; RSAT oferint el seu arxiu als constructors: DT, 31-01-1999; Arxiu de les naus de l'OTAN: EP, 13-03-2001; Arxiu del Diari de Tarragona: DT, 29-05-1999 26, del dossier sobre els seus 190 anys d'història. La URVT acollí un màster de l'AAC el 1995, i d'aleshores ençà l'àrea de Medieval convocà anualment seminaris d'Arxivística (EP, 25-02-1998, 31; EP, 22-10-1997, 22; EP, 07-10-1998, 32; DT, 02-02-2003, 15; LV, 10-03-2003, 2 -secció "Vivir en Tarragona"-). El departament d'Antropologia creà un arxiu etnogràfic i de fotografia (EP, 08-04-1998, 30; EP, 21-04-1998, 27). També es creà una *Unitat d'Investigació del Cinema* que, a més de la tasca documental desenvolupa un servei de recòpia de films antics en perill (DT, 10-05-1998, 20; DT, 13-11-1999, 13; EP, 17-11-1999, 36; DT, 30-03-2004, 14). Com arxiu, la URVT rebé els arxius Vidal-Campmany (EP, 11-11-1999, 34) i Pau Delclòs (DT, 21-12-1999, 11; EP, 21-12-1999, 30; DT, 23-12-1999, 12; LV, 29-12-1999).
- 20 Ja vam oferir una visió sobre els usuaris d'aquest centre a GRAU i PUJOL, JOSEP M. T; PIQUÉ I PADRÓ, JORDI. "L'usuari de l'Arxiu: L'exemple de l'arxiu Històric de Tarragona (1990-1994)", a: *Patrimoni i història local. Jornades d'homenatge a Lluís Esteva i Cruañas*. Sant Feliu de Guíxols, 1996, pàgs. 123-126.
- 21 A banda de la bateria d'articles referits a l'evolució de la planificació, construcció i inauguració de la nova seu de l'AHT (DET, 07-05-1978, 5; DET, 02-02-1979; DET, 13-03-1979; DET, 08-06-1979; DET, 10-11-1979; DET, 29-04-1980; DET, 10-02-1983; DET, 26-03-1983; DET, 01-05-1983; DET, 05-10-1983; DET, 22-02-1984; DET, 06-03-1984; EPa, 08-05-1984; DET, 08-05-1984; DET, 02-09-1984, etc.), destaquen els relatius a les cessions que ha rebut, dels fons documentals del Govern Civil (DT, 17-04-1991; ND, 18-04-1991), la Cooperativa Obrera (ND, 01-12-1993); la Cambra Agrària Provincial (ND, 07-12-1993); la delegació sindical (en els locals d'UGT) (DT i ND, 18-01-1995); Ràdio Nacional d'Espanya (DT i ND, 14-02-1995; Av, 15-02-1995); Mn. Ramon Muntanyola (DT, 05-04-1995; DT, EPo i ND, 06-04-1995, Av, 17-04-1995), l'empresa vitícola Müller (ND, 07-07-1995 i 23-07-1995; DT, 08-07-1995; EPo, 10-07-1995; EPa, 22-08-1995), la Presó de Tarragona (ND, 28-11-1995; EPo, 29-11-1995), Família Moragas de Valls (DT, EP i LV, 14-06-1997), la Cambra de Comerç (EP, 27-06-1997), l'Institut Comte de Rius (DT, 21-12-1998, 12; EP, 21-12-1998, 19); l'Agrupació Fotogràfica de Tarragona (DT, 06-11-2002, 12; EP, 6-11-2002, 5); la família del comte de Rius (DT, 25-01-2004, 11), etc. Ha potenciat especialment el període franquista, de manera que pot considerar-se l'"Arxiu de la repressió franquista" (DT, 28-03-2000, 5; EP, 30-03-2002, 21). Les activitats divulgades han estat nombroses: cicles de conferències (DET, 26-02-1985), exposicions (DT, 03-01-1991; ND, 13-12-1995), creació del primer arxiu sonor a Tarragona (ND, 15-11-1991), cursets sobre l'ensenyament (DT, 02-11-1998, 16), publicació de llibres (EP, 24-02-1998, 29; EP, 07-05-1999, 31; DT, 08-05-1999, 53; EP, 08-05-1999, 33; EPo, 08-05-1999), curset sobre llenguatge cinematogràfic (EP, 19-01-2002; DT, 20-01-2002, 13); edició de guies

- didàctiques (EP, 25-04-2002, 6); etc. També ha anat publicant articles de promoció: ND, 11-12-1993; DT, 17-12-1993; ND, 05-03-1994; Av., 03-11-1994, XV. suplement d'història; DT, 03-01-1998, 12; EP, 18-01-1998, 14-15; DT, 28-03-2000, 5; DT, 26-10-2001, 7; EP, 29-10-2001, 6; i és l'únic de Tarragona que ha publicat amb certa continuïtat les estadístiques dels serveis: DT, 01-10-1988; DT, 11-06-1989; ND, 01-02-1994; ND, 31-01-1995; ND, 03-02-1996; ND, 21-01-1997; EP, 21-01-1997; EP, 21-01-1998, 28; DT, 31-01-2000; EP, 14-02-2000, 5; DT, 22-01-2001, 8; EP, 09-02-2001; DT, 10-01-2002; EP, 14-01-2002, 6; DT, 19-01-2003; etc.
- 22 Creació de l'arxiu històric de Vila-seca (DT, 28-03-1992; ND, 29-03-1992; DT, 04-11-1993; ND, 05-11-1993; ND, 15-01-1994) i inauguració final (ND, 20-01-1994; EPo, 20-01-1994); digitalització de l'arxiu parroquial (EP, 27-09-2000, 5; EP, 07-04-2002, 9). A Salou, l'Ajuntament plantejà un primer projecte a principis de 1987 (CS, 13-02-1987), n'ordenà els fons el 1994 (DT, 01-03-1994; ND, 17-11-1994) i finalment, amplià l'edifici de la policia local per instal·lar-hi l'arxiu (EP, 17-03-1998, 6). L'Ajuntament de Constantí invertí 70 milions de pessetes, a rehabilitar l'antic hospital per a arxiu i biblioteca (DT, 03-04-1994), però no ha estat fins els darrers anys que ha entrat en funcionament (EP, 24-10-2001). Roda de Barà: DT, 03-11-2001, 19; EP, 23-06-2002, 18 i DT, 22-01-2003, 19.
- 23 El Museu i/o Centre Documental Castell de Valls es va concebre el 1997 (DT, 24-04-1997), per bé que no obrí fins a mitjans de 1998 (DT, 19-06-1998, 24; EPo, 19-07-1998, DT, 14-09-1998, 16), i estava en ple funcionament i rebia donacions pocs mesos després (DT, 24-11-1998, 19; DT, 10-02-1999, 27; EP, 10-02-1999, 27). Finalment, l'estiu de 2002 planyien la manca d'inversions (DT, 25-09-2002, 22). Sobre el Centre de Documentació Robert Gerhard: DT, 06-04-1995.
- 24 L'ABSC ha estat notícia, sobretot, per les commemoracions que celebra (DT, 18-09-1990; ND, 23-09-1992; DT, EP, EPo i LV, 15-09-1997, 19; EP, 15-09-1997, 21), i les activitats de promoció de la investigació (ND, 08-05-1991; DT, 25-09-2002, 22). Alcover: ND, 16-10-1991. A aquesta població l'existència d'un consolidat butlletí del Centre d'Estudis, ha suplert tota necessitat de divulgació cultural.
- 25 L'Arxiu Municipal de Valls, pioner en la custòdia i tractament d'imatges a la demarcació, experimentà d'ençà de la dècada dels noranta un període àlgid de comunicació amb la societat civil, durant el qual informà de manera continuada als setmanaris *El Vallenc* i *El Pati* d'ingressos, donacions, publicacions i d'altres activitats, etc. Pel que fa als diaris que aquí analitzem, destacava la donació del fons fotogràfic de la família d'Agustí Gurí (DT, 21-05-1992, inventariat abans d'un any: ND, 20-03-1993), de l'ingrés de films de les festes decennals de la Candela (DT, 16-07-1992), de la donació de fotografies i partitures del músic Albert Sanahuja (ND, 23-09-1992), de la de Nicolau Moncunill Cirac (ND, 16-04-1993), de la del fotògraf Lluís Jané (DT, 11-06-1993); de la del Pius Hospital (DT, 15-12-1993; ND, 15-12-1993); de la de la família Moragas (DT, 13-09-1995), etc. La política de recollida d'imatges ha estat intensa i fructífera (DT, 26-08-1998, 24), però l'arxiu sempre ha patit de manca d'espai. A finals de 1989 s'havia traslladat (DT, 10-11-1989), però abans de deu anys es feia peremptòria la necessitat d'un nou canvi (EP, 03-09-1997); a finals de l'estiu de 1998 es trobava col·lapsat (DT, 30-08-1998, 22), i el projecte del local bloquejat a l'espera de trobar el finançament adequat (EP, 04-11-2000, 16). Així mateix, ha estat dels pocs arxius de la demarcació que han publicat amb continuïtat notícia de la seva estadística de serveis (DT, 19-03-1992; ND, 20-03-1993; DT, 11-02-1994; ND, 30-03-1994; ND, 25-03-1995), per bé que ho ha preferit restringir als setmanaris de circulació local. Més endavant ha estat decisiu a l'hora d'identificar uns polèmics cadàvers del període de la Guerra Civil (DT, 23-04-2003, 23).
- 26 L'Arxiu Històric Comarcal de Valls ha evitat la competència amb el Municipal en el camp de la imatge, i s'ha decantat per les seves funcions comarcals d'acollir i salvar els fons municipals de la comarca. També ha impulsat l'adquisició, recerca i estudi de documentació antiga (Fons Mercadé, DT, 27-11-1988) i sobretot, la relativa

al cos dels Mossos d'Esquadra (originari de la vila). A principis de 1993 rebia donació dels documents de Concepció Veciana (ND, 09-02-1993; EP, 14-02-1993) i més tard de la Impremta Castells (EPo, 21-02-1997; DT, 17-10-1997, 29) i de Vicenç de Pauł González (EP, 14-05-1998, 27), fins al punt de ser considerat "l'arxiu dels Veciana" (DT, 31-03-1999, 15; DT, 20-05-1999, 31). Així mateix, ha convocat continuades edicions dels *Cursos d'Ajut a l'Investigador* (DT, 19-11-1987; DT, 02-02-1988; DT, 20-03-1988; EP, 13-10-1996; EP, 20-10-1993; EP, 15-11-1996, 23), o monogràfics sobre la recerca generalògica o les tècniques militars (DT, 01-05-2003, 22) i consolidat la Beca de l'Alt Camp a través d'una línia de publicació de monografies locals: Cabra del Camp (EP, 02-11-1997, 25; EP, 03-11-1997, 20); Figuerola del Camp (EP, 12-08-1998, 26), etc. Quan ha convingut, ha donat notícia d'importants troballes, com l'original del llibre de les *Grandezas* de Ponç d'Icart (DT, 21-10-1998, 18), o una història inèdita de Valls del segle XIX (DT, 10-10-1999, 24; DT, 24-10-1999, 34). Ha participat igualment en la coordinació de l'obra *Història de Valls* (DT, 09-05-1999, 40). Pel que fa al Museu de Valls, rebia una important col·lecció de fotografies de Català Roca a mitjans del 1997 (EP, 31-10-1997, 26).

- 27 DT, 18-05-1998, 16.
- 28 Sobre la creació de l'Arxiu Municipal de Riudoms: CS, 21-12-1984 i DT, 19-06-1986; i la donació del llegat musical Guinjoan: EP, 29-01-2001, 9. La de l'Arxiu Municipal de Cambrils fou el 1991 (ND, 07-09-1991, projecte; EP, 05-07-1997, donació del fons municipal). Pel que fa al Municipal de la Selva del Camp, a inicis de 1985 s'hi constatava el perill d'humitat i la necessitat d'ordenació (CS, 23-01-1985; DET, 26-02-1985), cosa que s'assolia cinc anys més tard, quan publicava el seu catàleg de fons (DT, 11-11-1990; DT, 05-02-1991; DT, 05-07-1991); la digitalització dels fons de la Comuna del Camp s'inaugurà l'octubre de 1997 (LV, 08-10-1997; EP, 25-10-1997, 25).
- 29 AHCR: DT, 17-02-2000, 5. Es va crear a finals de 1986 (DET, 27-08-1985 –obres–; DT, 17-12-1986 –inauguració–). D'entre els fons que acull, destaquen el del Club Natació Reus "Ploms" (DT, 25-05-1988 –donació–), i el fons personal de Cels Gomis (EP, 15-12-2003, 34). Entre les activitats desplegades hi ha exposicions (DT, 04-06-1987; EP, 04-02-1998, 11 –Sant Antoni–), presentació de llibres (EP, 18-04-1998, 30); conferències (EP, 12-05-1999, 28 –Montserrat Flores–), la inventariació dels arxius municipals de la comarca (ND, 09-12-1990), i d'altres més diverses (DT, 03-01-1991; DT, 15-10-1992; DT, 03-03-1996 i ND, 18-08-1994 –cessió de fons–). La segregació de l'arxiu municipal s'anuncia el març de 2004 (EP, 19-03-2004, 41). L'estadística dels serveis l'ha publicada ocasionalment (DT, 09-08-1992; ND, 23-01-1997; EP, 20-02, 1998, 7).
- 30 AHMR: Entre les activitats dutes a terme destaquem la trobada d'investigadors de música tradicional (EP, 19-10-1997, 18), conferències (EP, 15-01-1998, 25 –Sobre republicanisme a Reus–; DT, 11-02-2004, 16 –sobre Rwanda–; DT, 08-06-2004, 45 –sobre Reus–), taules rondones (EP, 26-01-1998, 16 –Talp Club–; EP, 18-11-1999, 6 –sobre el Montsant–), jornades (DT, 07-08-2004, 11 –Agricultura ecològica–), exposicions (DT, 29-09-1998, 32-33 –Modernisme a Reus–; DT i EP, 16-11-2000, 52 i 25 –Domènech i Montaner–, DT, 05-12-2001, 19 –"Dona, què més vols?"–, EP, 13-01-2002, 6 –Festes del Nepal–), presentació de llibres (DT, 08-03-2001, 17), i un cicle d'història local (DT, 22-03-2004, 11). També ha realitzat la inventariació del fons administratiu (DT, 15-06-1997). Per l'adquisició de les cartes del general Prim, l'Ajuntament pagà més de milió i mig de pessetes (DT, 29-09-1998, 22; EP, 29-09-1998, 30; Av, 29-09-1998, 41; EP, 30-09-1998, 29; 01-10-1998, 31; EP, 06-01-1999, 32 –exposició–; EP, 7 i 8-01-1999 –acudit sobre l'exposició de cartes del general Prim–); el mes següent, també adquirí la col·lecció del BOP de 1940 a 1997 (EP, 11-02-1999, 33). Darrerament ha editat el seu propi butlletí (EP, 25-01-2002), ha celebrat els 850 anys dels documents més antics (EP, 03-06-2004, 44, DT, 05-06-2004, 14), i ha catalogat 286 pergamins de la localitat (DT i EP, 12-01-2005, 14 i 38). La Fototeca va néixer vinculada al Museu Comarcal (DT, 09-10-1991; DT, 06-07-1994) i declarava tenir més de mig milió d'imatges (DT, 03-05-1998, 24). A més de

les exposicions organitzades amb els seus fons (DT, 27-05-1998, 53; EP, 28-05-1998, 28 DT, 17-03-1999, 25 –Setmana Santa–; DT, 23-03-2000, 44 –Fotosport–), ha estat notícia per la seva instal·lació en un local a banda, que es pensà en el Mas Iglésies (DT, 15-09-1999, 13; DT, 07-11-1999, 14 –projecte–, DT, 31-08-2000, 17 –avantprojecte–, EP, 04-12-2001, 7 –trasllat el 2003–; DT, 24-01-2005, 10 –Fototeca i Cinemateca el 2006–).

- 31 El Centre de Lectura de Reus creava una cartoteca a finals de 1997 (EP, 20 i 21-11-1997, 26 i 27), i es constata el funcionament de la seva videoteca un any més tard (DT, 11-12-1998, 26; DT, 06-03-2001, 18). També compta amb una fonoteca, que a mitjans de 1999 ampliava amb 20.000 unitats més fins a depassar els 60.000 títols (DT, 10-07-1999, 14; DT, 18-03-2000, 28-29). L'obertura d'un arxiu sobre l'obra de Gaudí, s'esdevingué el març de 1994 (EPo, 27-03-1994). El Centre de Documentació Carrutxa edità un opuscle (EP, 05-03-1998, 25), i obrí un centre de documentació del patrimoni etnològic a Bellmunt del Priorat (DT i EP, 30-09-2003, 18 i 34); l'Associació d'Amics del Ferrocarril de Reus organitzà una exposició fotogràfica (DT, 01-12-1998, 32-33). El Museu Comarcal Salvador Vilaseca també conté fons documentals, entre els quals destaquen el del mateix fundador, Dr. Vilaseca (EP, 07-01-1999, 7), el del patrimoni etnològic (DT, 04-03-1999, 22) i el de Gaudí (EP, 27-02-2002, 19). Finalment, l'Orfeo Reusenc creà un arxiu musical (ND, 19-09-1996) i el Teatre Fortuny creà un arxiu propi (DT, 07-09-1995; EP, 14-12-1996), que va voler instal·lar a la casa Tarrats (EP, 28-01-2004, 49).
- 32 Poblet ha merescut la confiança de tota mena d'importants i emblemàtics dipòsits, com el dels originals de Josep Pla (DG, 02-07-1989), diversos fons lleidatans (LM, 24-01-1991; LM, 30-12-1993), i el fons microfilmats de la Casa Ducal de Medinaceli (Av, 27-05-1999, 38; DT, 29-05-1999, 25; EP, 30-05-1999, 24), per bé que el més celebrat ha estat el del llegat Tarradellas (LV, 17-01-1992; Av, 29-04-1994 i 30-04-1994; EPo, EP, ND, LV i S, 30-04-1994 –inauguració–; ND, 06-12-1995 –cessió del fons–; EP, 22-11-1997, 28-29; Av, EP i LV, 18-12-1998, 43 i 31 i 46 –ampliació–; EP, 18-12-1998 36 –subvencions–), amb reiteratius articles de promoció (DT, 19-01-1999, 30; EP, 20-01-1999, 3; DT, 08-06-2003, 7; DT, 24-08-2003, 5). Aquest fons s'ha complementat amb d'altres llegats (DT, EP i EPa, 11-10-1997, 23 i 24 –Manuel Ortínez–, EPo, 22-08-1998; EP, 15-06-2002, 19 –Ernest Udina–, DT, 27-02-2003, 25 –Alejandro Lerroux–), i ha estat objecte d'exposicions (Av, 10-04-2003, 51; DT, 10-04-2003, 61; EP, 10-04-2003, 42), i de la visita d'il·lustres polítics (DT, 20-01-1999, 23 –cúpula del PSC–; DT, 30-04-1999, 31 –Pasqual Maragall–; DT, 28-03-2001, 4-5 –José M. Aznar–). Sobre l'Arxiu Monàstic de Catalunya, s'arribava a un primer acord a mitjan 1990 (EPa, 04-04-1990; Av, 26-06-1990), àdhuc van arribar a inaugurar-se les obres (LV, 13-12-1993). També s'han publicat articles sobre l'arxiu propi del monestir (DT, 23-02-1994; DT, 11-10-1997, 23; EP, 07-04-2002, 26).
- 33 Sobre l'AHCMo, vegeu l'article de Ramon Planes a l'*Avui* (Av, 04-03-1995). També: DET, 21-04-1985 (Jornades d'Història); DT, 06-04-1989 (inventariació del fons municipal de Sarra); DT, 26-08-1995 (Crida del Centre d'Estudis de la Conca de Barberà per recollir la documentació del Pla de Residus), DT, 22-09-1995 i EPo, 02-10-1995 (adquisició d'un llibre); EP, 01-04-1998, 29, etc. Les notícies sobre patrimoni documental d'aquesta comarca, no han estat especialment positives: protecció de documents a Senan i Vallfogona de Riucorb (EPo, 27-03-1994), llibres de l'antic convent de les Paüles de l'Espluga que s'estaven malvenent (DT, 08-08-2003, 20 i EP, 08-08-2003, 37), o la troballa a la Model de Barcelona d'un llibre d'actes de Montblanc (EP, 30-10-2004, 40).
- 34 El procés de creació de l'Arxiu Històric del Priorat ha estat llarg i no s'ha completat fins fa ben poc. Es parlava de la voluntat del Consell Comarcal de crear-lo, ja el 1994 (DT, 15-03-1994); a mitjan 2001, Patrimoni autoritzava la construcció de l'arxiu dins el castell de Falset (EP, 11-07-2000, 13); el projecte s'anunciava dos mesos més tard (EP, 21-09-2000, 9); es consignava un pressupost de 114 milions de pessetes un any des-

- prés (EP, 11-10-2001, 13), finalment, l'arxiu començava la seva singladura a principis de 2004 (EP, 28-02-2004, 43) (L'Arxiu s'inaugurarà l'estiu de 2005). Cornudella: DT, 06-04-1998, 14-15.
- 35 AHCVE: construcció (DT, 22-11-1992; DT, 01-12-1992), obertura (ND, 01-03-1995), inauguració (ND, 19-04-1995; DT i ND, 21-04-1995), ingrés de fons (DT, EPo i ND, 31-03-1995; EPo, 08-10-1995; Av i ND, 01-12-1995; EP, 06-02-1998, 29 –del Montmell–; DT, 27-09-1998, 32 –rescat de cartells d'obres de Guimerà–; DT i EP, 22-10-1998, 28 i 11 –rescat de cartes d'Eisenhower–), descripció documental (EP, 03-04-1999, 31 –fons de la cort del batlle–); jornada de portes obertes (DT, 24-10-1995), etc. A l'igual que Reus, l'Ajuntament vendrellenc també ha mirat d'adquirir fons documentals emblemàtics en subhastes (DT, 10-12-1998, 34 –Guimerà i Nin–). Llegat Pau Casals: cessió de la vídua (EPo, 02-11-1993); recuperació de 150 fotografies del fons (DT, 03-12-1998, 51; EP, 01 i 03-12-1998, 35 i 30). La classificació de l'Arxiu Parroquial del Vendrell, a: DT, 03-03-1999, 36. L'arxiu municipal de Cunit ja estava en marxa a finals de 1997 (EP, 12-11-1997; EP, 21-11-1997, 27). L'Arboç: DT, 12-01-2003, 18-19.
- 36 Sobre l'Arxiu Històric de les Terres de l'Ebre: infraestructures (DT, 25-09-1987), campanya de cessió de documents (ND, 21-05-1992), convocatòria d'una beca d'investigació (DT, 24-11-1995), trasllat a l'edifici dels Reials Col·legis (DT, 10-01-1997; LV, 22-04-1997), exposicions (DT, 15-04-1998, 31 –Tortosa durant la República–), digitalització de fons (DT, 18-01-2001, 27 –Hemeroteca–), ingrés del fons personal de Marcel·lí Domingo (EP, 30-01-2004, 1 i 40), i de la documentació sobre Pere Alberni que li lliurà el Casal Català de Vancouver (EP, 15-05-2002, 15). Arxiu Capitular: robatori (EPo, 02-06-1996; LV, 24-12-1997; EP, 24-12-1997), catalogació (DT, 21-02-2001, 28).
- 37 Una primera proposta per crear l'arxiu de Flix, saltava als diaris el maig de 1994 (ND, 04-05-1994; EPo, 09-05-1994 i 27-09-1994); a mitjan 1998 es trobava en procés de classificació i assegurava que obriria a final d'aquell any (DT, 18-08-1998, 24). El municipi de Flix, sensibilitzat amb el patrimoni documental, ha estat un dels pocs que ha adquirit per compra documentació antiga (DT, 19-03-1998, 31). Ulldecona: EPo, 14-11-1993. La Fatarella: EP, 07-12-2000, 11.
- 38 DT, 25-09-2002, 22 i DT, 17-06-2000, 20.
- 39 Vam tenir l'ocasió d'exposar aquesta problemàtica en el nostre treball, "La crònica negra de la destrucció d'arxius a la demarcació de Tarragona". *Lligall*, AAC, 18 (2001) 65-120: 80-81. La reclamació dels fons notariais tortosins dipositats a l'AHT es reactivà d'ençà de finals de 1996 (ND, 03-12-1996; LV, 17-12-1996; LV, 04-11-1997; DT, 05-11-1997, 22; EP, 05-11-1997, 26). A partir de setembre de 1999 s'inicià un projecte de microfilmació amb la finalitat de retornar els protocols notariais de l'AHT a les respectives comarques (DT, 01-09-1999, 12; DT, 12-09-1999, 24; DT, 26-09-1999, 6). Encara continuà la polèmica una temporada més (DT, 30-09-1999, 60; EP, 30-09-1999, 40; DT, 22-10-1999, 60 i EP, 16-11-1999, 32; DT, 21-06-2000, 21), fins a la devolució definitiva (LV, 08-01-2004, 4, secció "Vivir en Tarragona"). Sobre la reclamació oficial de l'Ajuntament de Tarragona dels documents dipositats a Salamanca: EP, 31-03-2004, 8; DT, 06-09-2004, 6. La Masó: EP, 18-01-2003, 32; Cambrils: DT, 31-01-2005, 15, etc.
- 40 LV, 07-10-1991.
- 41 Els diaris mostraren amb èmfasi la inoperància de l'arxiu, on sembla que s'amuntegaven els expedients plens de pols juntament amb patates i cervesa. DT, 25-02-1998, 25; EP, 25-02-1998, 1 i 3.
- 42 De campanyes de pressió per forçar transferències, Tarragona i el seu àmbit n'han estat trist escenari més d'un cop. D'entre diversos casos, destaquen (pel ressò obtingut als mitjans de comunicació) el de l'Arxiu Municipal de Tarragona (DT, 20-11-1991), i sobretot el del fons històric de l'Arxiu de l'Audiència que, el novembre de 1997, es decidí traspasar a l'AHT tot just uns dies després que es publicuessin un parell d'ar-

ticles, a doble pàgina i fotografies, en els quals s'incidía sobre la descurança de la conservació dels seus fons (EP, 15-11-1997, 3 i l'editorial -p.6-; DT, 21-12-1997, 16; EP, 22-11-1997, 15). Llavors que convenia, el ressò mediàtic s'estengué a la premsa nacional (LV, 8-01-1998, 3, secció "Vivir en Tarragona"; LV, 13-07-1998), i àdhuc a la televisió local. Per al cas de l'Arxiu de la Diputació: EP, 29-03-1997, 28; DT, 09-04-1997, 40; DT, 10-04-1997, 47; EP, 10-04-1997, 34, i EP, 27-04-1997, 34. A Valls, hom posà en dubte la imparcialitat en l'accés als fons: EP, 02-11-1997, 25.

- 43 EP, 17-11-2001, 25. L'article precisava algunes dades sobre Riudoms de l'article "Arxius i arxivística...".
- 44 L'Arxiu Municipal de La Selva del Camp no únicament digitalitzà el fons de la Comuna del Camp, sinó que a més el penjà a internet, juntament amb el catàleg del seu fons municipal a lliure consulta (LV, 08-10-1997; EP, 25-10-1997, 25). L'Arxiu Històric de les Terres de l'Ebre digitalitzà un terç del seu fons hemerogràfic (DT, 18-01-2001, 27). L'Arxiu Parroquial de Vila-seca ho féu amb tots els fons sacramentals, que va posar en CD (EP, 27-09-2000, 5; EP, 07-04-2002, 9).
- 45 Les possibilitats que presenta internet per als arxius són molt àmplies: des de penjar bases de dades documentals, directoris, publicacions electròniques, fins a la comunicació directa a través del correu electrònic. Entre d'altres estudis recents de casa nostra vegeu: AGELET, FERRAN; CARRASCAL, ANDREU I MARTÍNEZ, BETLEM, "Recursos a internet per a la descripció arxivística". *Lligall*, AAC, 17 (2001) 89-114; AGELET, FERRAN. "Internet, un nou horitzó per als arxius. L'experiència de l'Arxiu Municipal de Barcelona". *Lligall*, AAC, 13 (1998), 185-204.
- 46 La nòmina de referències d'articles de premsa dedicats a arxivers és la següent: Agustí Altisent (DT, 11-11-1997; DT, 26-04-1998; Av, DT i EP, 21-04-2004), Josefina Cubells Llorens (DT, 10-11-1979), Ramon Farriol (EP, 11-08-2002); Coia Escoda (DT, 19-10-1998), Mn. Manuel Fuentes Gasó (EP, 25-09-1999), Alfons Galimany (DT, 14-02-1998), Gener Gonzalvo Bou (Av, 10-02-1999), Josep M. Grau Pujol (Av, 24-02-2000), Ricard Ibarra Ollé (EP, 15-04-1998; EP, 29-05-1998; DT, 15-10-1999), Joaquim Icart Leonila (DT, 09-11-1997), Jesús Massip (EP, 12-11-2001), Jaume Massó Carballido (EP, 20-11-1997), Joan Papell Tardiu (LV, 23-09-1997; DT, 10-04-1999), Sabí Peris Serradell (LV, 25-10-1998), Daniel Piñol Alabart (EP, 06-08-2001), Jordi Piqué Padró (DT, 30-11-1997; EP, 18-01-1998; EP, 25-04-2002 i EP, 31-03-2004), Josep M. Porta Balanyà (Av, 22-03-2001), Carme Puyol (DT, 08-03-2001), Montserrat Sanmartí Roset (LV, 10-03-2003), Mercè Toldrà (DT, 19-10-1998) i Bernadet Vallvé (EP, 02-04-2001).

Apèndix

Articles d'arxivística i documentació realitzats per arxiviers i historiadors relacionats amb la demarcació de Tarragona apareguts a la premsa diària (1989-2004) (per ordre alfabètic d'autors i cronològic d'aparició)

ALTÉS SANTOS, Mercedes; GENOVÈS SALVADÓ, Estefania
- "L'Arxiu Central de l'Audiència Provincial de Tarragona". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 20-04-2002.

ANGUERA NOLLA, Pere
- "Maria Font de Rubinat". *El Punt* (Tarragona) 19-01-1999.

BAYERRI RAGA, Josep
- "L'altre arxiu que cal tornar: Els arxius catalans que hi ha a Salamanca hi són per dret de conquesta, els arxius tortosins que hi ha a Tarragona hi són per dret de província etimològicament per al vencedor". *Nou Diari* (Tarragona) 3-12-1996.

BERTRAN ÀLVAREZ, Carles
- "Archivadores y archiveros". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 11-01-1998.

CANYELLES VILAR, Núria
- "Inventari i localització dels fons de la cort del batlle del Vendrell". *El Punt* (Tarragona) 03-04-1999.

CARRANZA FONT, Andreu
- "Els misteris del 'Boletín Oficial del Estado'". *El Punt* (Tarragona) 16-03-1998.

CORTS SALVAT, Joan-Ramon
- "Sobre 'Arxius i arxivística a les comarques tarragonines'". *El Punt* (Tarragona) 17-11-2001.

CUADRADA, CORAL; SANMARTÍ, Montserrat
- "L'Arxiu de la Diputació de Tarragona: Algunes consideracions". *El Punt* (Tarragona-Reus) 29-03-1997 i *Diari de Tarragona* (Tarragona) 09-04-1997.
- "L'Arxiu de la Diputació de Tarragona: Consideracions finals". *El Punt* (Tarragona-Reus) 27-04-1997.

CUBELLS LLORENS, Josefina
- "Comenzó la construcción del nuevo Archivo Histórico Provincial". *Diario Español* (Tarragona) 29-04-1980.

- "Inventario de los Fondos del Archivo Histórico Provincial". *Diario Español* (Tarragona) 3-10-1980.

GONZALVO BOU, Gener

- "L'Arxiu de Poblet". *Avui* (Barcelona) 8-04-1995.

GRAMUNT DE MORAGAS, Manuel

- "Un patrimonio dormido". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 14-12-1998.

GRAU PUJOL, Josep M.T.

- "Imatges del passat, documents a preservar". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 12-12-1989.

- "Els arxius personals". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 1-09-1992.

- "Els arxius de les associacions". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 6-09-1992.

- "Difusió dels arxius: una necessitat". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 28-12-1994.

- "L'arxiu de Mn. Muntanyola". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 4-04-1995.

- "El fons documental de mossèn Muntanyola a l'abast de tothom". *Nou Diari* (Tarragona) 9-04-1995.

- "Els arxius i internet". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 6-10-1998.

- "Arxius a la Universitat". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 4-01-1999.

- "Arxivers del demà". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 7-05-1999.

- "La utilitat dels arxius". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 21-05-1999.

- "Guerres i arxius". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 21-06-1999.

- "Documents de Tarragona a Barcelona". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 11-08-1999.

- "Tot recordant Ventura Gassol". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 18-08-1999.

- "El retorn dels protocols notariais". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 26-09-1999.

- "Arxius i escoles". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 01-02-2000.

- "Un arxiu a internet". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 13-02-2000.

- "L'Arxiu Comarcal de Reus". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 17-02-2000.

- "Arxius Tarragonins". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 27-02-2000.

- "Documents per a la història de l'associacionisme". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 21-03-2000.

- "L'arxiu de la repressió franquista". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 28-03-2000.

- "El col·leccionisme privat". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 17-04-2000.

- "L'Arxiu Històric de la Diputació de Tarragona". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 28-05-2000.

- "El fons documental de la cambra agrària". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 12-07-2000.

- "Arxius de la Guerra Civil". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 31-07-2000.

- "Tortosa, capital de l'arxivística catalana". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 23-05-2001.
- "Els arxius han estat notícia". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 8-10-2001.
- "Fonts per historiar el periodisme a Tarragona". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 26-10-2001.
- "Els arxius del món del treball". *El Punt* (Tarragona) 25-01-2002.
- "Els papers del franquisme que tenim a prop". *El Punt* (Tarragona-Reus) 30-03-2002.
- "L'Arxiu Central de l'Audiència Provincial de Tarragona". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 3-04-2002.
- "Vers la normalització dels arxius judicials tarragonins". *El Punt* (Tarragona) 20-08-2002.
- "Els arxius de les escoles". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 16-10-2002.
- "Un home savi" [sobre la defunció de l'arxiver Agustí Altisent Altisent]. *Diari de Tarragona* (Tarragona) 21-04-2004.

GRAU, Josep M.T.; Güell, Manel; Perea, Eugeni

- "L'exili del patrimoni documental català". *El Punt* (Tarragona-Reus) 24-10-2002.

GÜELL, Manel

- "Arxius, investigació i mossos d'esquadra". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 31-03-1999.

GÜELL, Manel; MARTIN, Óscar

- "El patrimoni gràfic de Tarragona". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 28-12-1998.

GÜELL, Manel; MONTCUSÍ, Teresa

- "L'Arxiu de la Diputació: Altres consideracions". *Diari de Tarragona* (Tarragona) i *El Punt* (Tarragona-Reus) 10-04-1997.

GÜELL, Manel; ROVIRA, Jordi

- "Arxius, dispersió documental i una passa massa curta". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 30-09-1999.

MASSÓ CARBALLIDO, Jaume

- "Els fons notarials de Reus ja van ser reclamats l'any 1939". *El Punt* (Tarragona-Reus) 30-09-1999 i *Diari de Tarragona* (Tarragona) 22-10-1999.
- "Sobre els documents de Gaudí del Museu de Reus". *El Punt* (Tarragona) 27-02-2002.

NOLLA Aguilà, Joaquim

- "L'Arxiu Municipal de Tarragona". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 20-11-1991.

PAPELL TARDIU, Joan

- "Tarragona s'enriqueix culturalment". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 25-04-1997.

PIQUÉ I PADRÓ, Jordi

- "Un projecte global [el futur Arxiu Històric]". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 03-01-1998.

PLANES ALBETS, Ramon

- "Arxiu Històric de Tarragona". *Avui* (Barcelona) 3-11-1994.
- "Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà". *Avui* (Barcelona) 4-03-1995.

ROIG I QUERALT, Francesc

- "La Canonja. L'Arxiu Municipal". *Diario Español* (Tarragona) 31-03-1983.

SÁNCHEZ REAL, José

- "El Archivo Histórico Provincial". *Diario Español* (Tarragona) 7-05-1978.
- "Archivo digno". *Diario Español* (Tarragona) 2-09-1984.
- "Restos romanos en archivos. En 1766 se descubrió una cisterna en la plaza del Pallol". *Diari de Tarragona* (Tarragona) 27-02-1998.

Resumen

Este artículo analiza la prensa diaria como instrumento de difusión de los archivos ubicados en el actual territorio de la provincia de Tarragona durante las últimas décadas del siglo XX. A través de dos bases de datos de noticias y artículos publicados en la prensa diaria se procede a un exhaustivo análisis desde diversas ópticas: temática, tipología de archivos, fondos especiales, geografía, cronología, cabeceras, etc. Los centros de documentación de las ciudades son los más presentes, mientras que el resto prefieren el eco de los semanarios locales y de la prensa comarcal, de menor tirada pero de mayor proximidad. Las noticias sobre nuevos ingresos, creación de archivos o renovación de las sedes son las más numerosas en los diarios. El peso cuantitativo del Camp de Tarragona cubre tres cuartas partes de toda la demarcación, y la década de los noventa se evidencia como período álgido de difusión en la prensa. A través de las noticias se pueden seguir la evolución y las actividades de cada archivo y también la aparición y el destino de nuevos fondos documentales.

Résumé

Dans cet article, la presse quotidienne est analysée comme instrument de diffusion des archives situées sur le territoire actuel de la province de Tarragone, au cours des dernières décennies du XXe siècle. Au travers de deux bases de données contenant des informations et des articles publiés dans la presse quotidienne, l'auteur se livre à une analyse exhaustive de divers points de vue : thématique, typologie d'archives, fonds spéciaux, géographie, chronologie, journaux, etc. Les centres de documentation des villes sont les plus présents, tandis que les autres préfèrent l'écho des hebdomadaires locaux et de la presse régionale, de moindre tirage certes mais plus proches. Les informations les plus fréquemment publiées dans la presse sont celles qui concernent les nouvelles acquisitions, la création d'archives ou le renouvellement de leur siège. Le poids quantitatif de la région du Camp de Tarragona couvre les trois quarts de la province, et les années 90 s'imposent comme la période la plus animée en matière de diffusion dans la presse. Grâce aux informations de presse, on peut ainsi suivre l'évolution et les activités des différentes archives, ainsi que l'apparition et la destination de nouveaux fonds documentaires.

Summary

This article analyses the daily press as an instrument of dissemination of archives located in the present-day territory of the province of

Tarragona during the last decades of the 20th century. By way of two databases of news and articles published in the daily press, an exhaustive analysis is made from various viewpoints: theme, type of archives, special collections, geography, chronology, headlines, etc. The documentation centres of cities have the greatest presence, while the rest prefer the medium of local weekly publications and the regional press, with a smaller circulation but greater proximity. The announcement of new incorporations, the creation of archives or renovation of their premises are the most numerous items in the newspapers. The quantitative weight of the Camp de Tarragona district accounts for three-quarters of all the province, and the decade of the 1990s is seen to be the period of greatest diffusion in the press. Through news items in the press we can follow the evolution and activities of each archive and also the appearance and destination of new documentary collections.